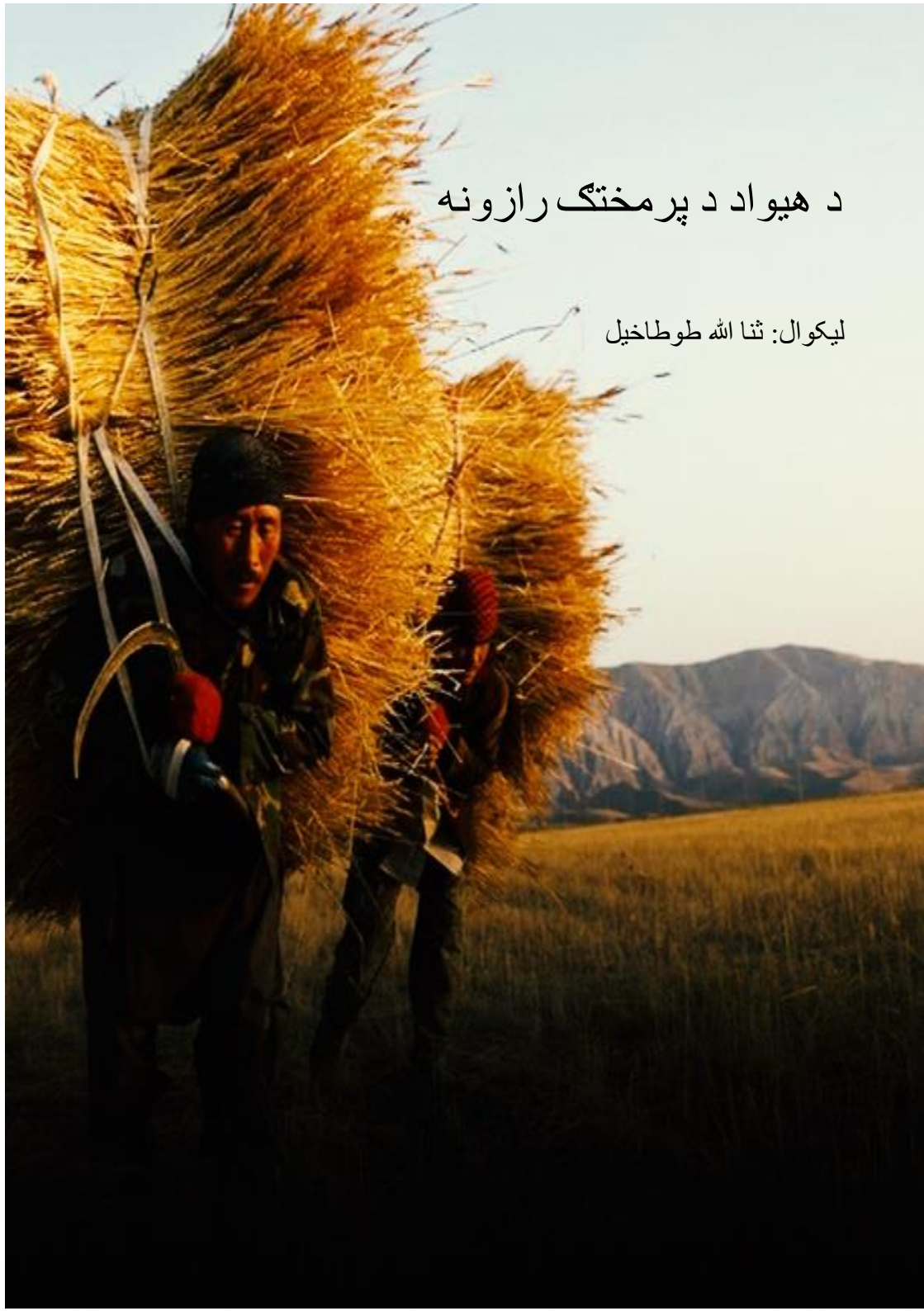

د هیواد د پرمختګ رازونه

لیکوال: ثنا الله طوطاخیل

د هیواد د پرمختګ رازونه

(اقتصاد)

لیکوال:

ننالله طوطاخیل

د کتاب خانگړتیاوی

د پيشرفت رازونه	کتاب نوم:
اسلامی اقتصاد	موضوع:
ثناالله طوطاخیل	لیکوال:
ثناالله طوطاخیل	دیزاین چاری:
۱۴۰۴ / ۹ / ۱	چاپ کال:
۰۷۶۵۹۶۱۱۲۰	وتس اپ:

زموږ سره اړيکه

ثناالله طوطاخیل

sanaullah Totakhil

مخاطب واتساب

Facebook ID

ثناالله طوطاخیل

whatsapp

0765961120 , 0778688410

Gmail

[:Sanaullahafghan4200@gmail.com](mailto:Sanaullahafghan4200@gmail.com)

د تلگرام چینل

[:https://t.me/PASHT00](https://t.me/PASHT00)

لومړۍ فصل: فرعي موضوعات

- ۱.....د محصلينو علمي تحقيق
- ۳.....درې اړخيزې همکارۍ
- ۵.....دفاعي تجهيزاتو
- ۷.....د کثافات دانڼو جوړول
- ۸.....ويښيارو خلکو لپاره ۱۰ طبقې
- ۱۰.....د افغانستان بهرنۍ لارۍ
-د افغانستان حکومت ته د طيارو د ویشتلو د توغندي فورمولې او جوړښت
- ۱۳.....محيط ته توجه
- ۱۵.....رادار او راډيو خپرونکي
- ۱۷.....تقليد او تحقيق
- ۲۰.....داخلي توليد
- ۲۲.....الکترونيکي پيسې
- ۲۳.....پارکونو بدلون په کتابتونونو
- ۲۴.....د کورني توليد بازار
- ۲۸.....د آفتابي (شمسې) او بادي انرژۍ توليد
- ۳۰.....د سافټوير او اپليکيشن جوړونې لپاره فعاليتونه
- ۳۲.....د سافټوير او اپليکيشن جوړولو مرکز
- ۳۴.....سرتفکيت
- ۳۷.....

دوهم فصل: شریک کاروبارونه

شریک کاروبارونه..... ۳۸

- ۱: د شریک کاروبارونو د پراختیا ملي طرحه..... ۴۰
- ۲: د خلکو پانګه د تولید لپاره..... ۴۲
- ۳: د دولت مسؤلیت او ونډه..... ۴۴
- ۴: د قانوني او حقوقي چوکاټ اړتیا..... ۴۷
- ۵: د پانګوالو د حقونو خونديتوب..... ۴۹
- ۶: د مالي شفافیت میکانیزم..... ۵۱
- ۷: د متخصصینو تخنیکي ملاتړ..... ۵۵
- ۸: د اداري همغږۍ جوړښت..... ۵۷
- ۹: د دولتي ادارو تر منځ همکاري..... ۶۰
- ۱۰: د بازار موندنې ملي پلان..... ۶۳
- ۱۱: د صادراتو او وارداتو اسانتیا..... ۶۶
- ۱۲: د کرنیزو فابریکو پراختیا..... ۶۸
- ۱۳: د... روغتیايي سکتور ملاتړ..... ۷۲
- ۱۴: د انرژۍ تولید عامه خصوصي پروژه..... ۷۴
- ۱۵: د پانګوالو جذب لپاره کمپاین..... ۷۷
- ۱۶: عامه پوهاوی او رسنیز کمپاین..... ۸۰
- ۱۷: د شفاف حساب ورکولو سیستم..... ۸۳
- ۱۸: د نړیوالو مرستو جذب..... ۸۷
- ۱۹: د ځوانانو د نوښتونو ملاتړ..... ۸۹
- ۲۰: د پښخو لپاره د کاروبار زمینه..... ۹۱
- ۲۱: د کوچنیو ولایتونو اقتصادي وده..... ۹۲
- ۲۲: د حرفوي زده کړو پروګرامونه..... ۹۴
- ۲۳: د معیاري تولید سیستم جوړول..... ۹۷
- ۲۴: د مالیاتو کی اسانتیاوې..... ۱۰۰
- ۲۵: د خطر مدیریت میکانیزم..... ۱۰۳

- ۲۶: د نظارت او ارزونې کمیټه..... ۱۰۵
- ۲۷: د شفافي ونډې وېش سیستم..... ۱۰۷
- ۲۸: د ټولنیز باور جوړونه..... ۱۰۹
- ۲۹: د اقتصادي پرمختګ لپاره ګډ ګامونه..... ۱۱۱
- ۳۰: د دولت ونډه او ملاتړ د شریک کاروبارونو..... ۱۱۳
- ۳۱: حقوقي او قانوني چوکاټ برابرول..... ۱۱۶
- ۳۲: مالي ملاتړ د دولت له..... ۱۱۸
- ۳۳: د دولت ونډه - یا ځای برابرول..... ۱۲۰
- ۳۴: دولت اداري همکاري..... ۱۲۲
- ۳۵: د بازار لپاره اسانتیا..... ۱۲۴
- ۳۶: د څارنې او حساب ورکونې سیستم..... ۱۲۶
- ۳۷: تخنیکي ملاتړ..... ۱۲۸
- ۳۸: عامه پوهاوی او اعلانونه..... ۱۳۱
- ۳۹: د پانګوالو ترمنځ د شراکت قانوني چوکاټ جوړول..... ۱۳۳
- ۴۰: د بهرنیو افغان پانګوالو پانګونې..... ۱۳۵
- ۴۱: د نظارت او ارزونې کمیټې جوړښت..... ۱۳۷
- ۴۲: د نړیوالو سازمانونو اعتماد جلبول..... ۱۳۹

ما دا کتاب ځکه ولیکه چی خلک تری پند او د
نظریاتو جوړښت زده کړی تر څو د خپل هیواد د
پیشرفت لپاره کوشش او نظریی رامنځته کړی. هیله
ده چی زما دا کتاب د دولت مسولینو او مشرانو ته
ورسوی تر څو زما نظریات او طرحی عملی کړی. او
که چیری تاسی نظریات لری ماسره یی شریک کړی
تر څو زه یی په خپل کتاب کی اضافه کړم.

ستاسو د ځواب په هیله

ثناالله طوطاخیل

د محصلينو علمي تحقيق

د افغانستان دولت بايد ځيني علمي او تخنيکي پروژې د پوهنتونونو اړوندو محصلينو ته وسپاري، څو پرې عملي تحقيق وشي. دا کار نه يوازې د محصلينو لپاره يو غوره فرصت دی، بلکې دولت ته به هم د علمي ظرفيتونو له لارې پرمختگ ورکړي.

لکه د نظامي سکتور لپاره د توغنديو يا دفاعي تجهيزاتو جوړول، کولای شي د انجنيري، فزيک، کيميا، جيولوجي او جغرافيه څانگو محصلينو ته وسپارل شي، چې د يو مشخص گروپ په جوړولو سره پرې کار وکړي.

محصلين بايد د خپلو ذوقونو او ليوالتيا پر بنسټ خپلې څېړنيزې موضوعات انتخاب کړي، او له لومړي سمستر څخه تر فراغت پورې پرې کار وکړي. د يادې پروژې لپاره يو واتساپ گروپ يا بل گډ پلټنيز جوړ شي، تر څو هغوی خپل معلومات، تجربې، او لاسته راوړنې پکې شريکي کړي. مثال:

د توغنديو د جوړولو يوه پروژه کې ۳۰ محصلين شامل شي، چې له هرو څانگو څخه ۳ تنه انتخاب شي لکه

۳ تنه د کيميا پوهنځي محصلين ، ۳ تنه د فزيک ، ۳ تنه د جيولوجي ، ۳ تنه د جغرافيه ... تر څو ۳۰ پوره شي

دغه ډلې به په گډه کار کوي، له موضوع سره اړوند تحقيق کوي او د پروژې بريا ته هڅه کوي.

که دا نظريه بريالۍ شي، نو زرگونه محصلين به هڅه وکړي چې خپلې څېړنيزې پروژې بريالۍ کړي. دا کار به نه يوازې د نظامي برخو لپاره گټور وي، بلکې د نورو برخو لکه

بيولوژي ، نبات شناسي ، انسان شناسي ، جغرافيه ، کانونه ، طب ، اقتصاد او نورو علمي ډگرونو لپاره هم مهم فرصتونه برابر کړي.

لکه څنگه چې مندل، د خپل ژوند تر پايه، په يوه کوچني باغ کې پر نباتاتو تحقيق کاوه، موږ هم بايد خپلو محصلينو ته د علمي ودې دا زمينه برابره کړو.

دری اړخیزی همکارۍ

د درې اړخیزو همکاريو لپاره د خانګړو خوندي اقتصادي او فرهنگي ساحو د جوړولو مفکوره چې هدف یی د افغانستان، ازبکستان، ترکمنستان، تاجکستان، ایران، پاکستان، او چین ترمنځ د همکاريو پراختیا، د سوداګرۍ، تکنالوژۍ، زده‌کړو، سیاحت، او پانګونې په برخه کې د ګډو پرمختیايي ساحو رامنځته کول دی او لاندې څلور اصلي مهم سرحدي نقطې یی عبارت دی له:

1. افغانستان – ازبکستان – ترکمنستان

2. افغانستان – تاجکستان – ازبکستان

3. افغانستان – چین – پاکستان

4. افغانستان – ایران – پاکستان

د دغو ساحو ځانګړتیاوې باید دا وی چې خوندي ساحې وي چې هېڅ هېواد د بل هېواد خاوره تخطی نه کړي. خلک، سوداګر، او سیلانیان آزادانه سفر کولی شي (له ویزی پرته یا ساده اسنادو سره). دا ځایونه به د سوداګرۍ، سیلانی تګ راتګ، او د علم شریکولو لپاره وي. دولتونه به توافق وکړي چې دا ساحې له ماليې، ټکس او اضافي فشارونو خلاصې وي. او که کیدای شي دا ساحه په پوره توګه افغانستان جوړ کړی او ګټه له همدې بازار څخه واخلي. د دغو ساحو اقتصادي هدفونه باید د اجناسو خرڅلاو، د پانګوالو جذب او په صادراتو کې زیاتوالی وي. تخنیکي شکل څخه د ګډو ټکنالوژیکو پروژو (لکه د فیسبوک بډیل اپلیکیشن) او نورو د جوړولو امکان زیاتوی. فرهنګي له لحاظه یې فواید د ژبو زده کړه، علم شریکول، ګډ فرهنګي پروګرامونه او نور دی چې د همدې په صورت کې د علمي پرمختګونو امکان موجودیږي او د هیوادونو ترمنځ چې د پوهنتونونو، څېړنیزو مرکزونو، او ورکشاپونو ترمنځ همکارۍ زیاتېږي. مثال که هر درې هیوادونه وغواړي یو نوېنګر اپلیکیشن جوړ کړي، کولای شي خپل مسلکي ټیمونه (انجینران، ډیزاینران، بازارموندونکي) همدلته یو ځای کړي او بې له ماليې یا ځنډه پرې کار وکړي.

دا طرحه به د سیمه ییزې همکارۍ نوی باب پرانیزي، اقتصادي وده به چټکه کړي، سیاسي باور زیاتوي، او خلک به د یو بل فرهنګ او علم سره وصل کړي.

په دې حالت کې دولت کولای شي چې خپل د اطمینان وړ کسان مشخص او وټاکي ترڅو چې کومه امنیتي پیښه رامنځ ته نشي.

دفاعي تجهیزات

د افغان ځوانانو د تکنالوژۍ او دفاعي تجهیزاتو د پرمختګ لپاره د وارداتي تجهیزاتو اړتیا طرحه

د دې موضوع اهمیت په دې کې ده چې افغانستان د سیمه ییزو امنیتي ستونزو او د تکنالوژۍ په ډګر کې د پرمختګ لپاره د عصري تجهیزاتو اړتیا لري. د رادار او کشف تکنالوژۍ په برخو کې د پرمختګ لپاره اړینه ده چې زموږ ځوانان او متخصصین د عملي تجربو فرصت ولري او

له چین هیواد څخه لاندې تجهیزات باید وارد شي:

Microwave Sensors

Parabolic Dish Antenna / Phased Array Antenna

RF Power Amplifiers

Microcontroller / DSP Chips

Cables and Connectors

Signal Processing Software

Infrared / Thermal Sensors

Weatherproof and Heat-Resistant Materials

د دې وسایلو ټول خرید به په اوسط ډول د ۶۰۰۰ تر ۱۵۰۰۰ ډالرو وي.

دا تجهیزات به د افغان محصلینو، انجینرانو او څیړونکو لپاره د ټکنالوژۍ د زده کړې، تحقیق او پرمختګ لپاره مهم وسایل وي.

د وارداتو پر اساس به زموږ محصلین، څیړونکي او متخصصین په عملي ډول د رادار جوړولو، سیګنال پروسس کولو، او دفاعي ټکنالوژۍ په برخو کې مهارتونه زده کړي.

د تقلید له لارې به په راتلونکې کې خپله دفاعي ټکنالوژي جوړه کړو او پر خپلو پښو ودړیږو.

دا به زموږ د ملي امنیت او خپلواکۍ لپاره یو ستر ګام وي.

هیله ده چې د دې پروژې لپاره یوه ځانګړې بودیجه ځانګړې شي، ترڅو واردات او وروسته تحقیقات په غوره توګه ترسره شي.

د پروژې څارنه باید د یو ځانګړي ټیم لخوا وشي.

د محصلینو لپاره باید ځانګړي ورکشاپونه او روزنیز پروګرامونه تنظیم شي.

د وارداتو قانوني او تخنیکي ستونزې باید ژر تر ژره حل شي.

د کثافات دانیو جوړول

دولت باید په عمومي سرکونو کې موجود دوکانداران اړ کړي چې د کثافات دانیو د جوړولو لپاره پیسې ورکړي. مثلاً له شلو دوکاندارانو څخه پیسې راټولې شي ترڅو یو کثافات دانی جوړ شي، چې دولت یې په مناسب کیفیت او رنگ جوړ کړي.

د دې پروژې له عملي کېدو وروسته، یوه یا دوه میاشتي وروسته،

دولت کولی شي بیا له دوکاندارانو پیسې راټولې کړي او د موجوده کثافات دانیو تر منځ نورې کثافات دانی جوړې کړي، په ځانګړې توګه د دوکانونو مخ ته.

دا پروژه به خلکو کې مقاومت او شورش را نه ولې ځکه چې په کې د شلو کسانو ګډون شته او د اوږدې مودې لپاره عملي کېږي. فرض کړه چې هر کثافات دانی ۴۰۰۰

افغانی لګښت لري، نو له هر دوکانداره به یوازې ۲۰۰ افغانی راټولېږي.

دا پروژه به په عامه ځایونو کې پاکوالي ته وده ورکړي او د کثافاتو منظم مدیریت به یقیني کړي.

ویبنيارو خلکو لپاره ۱۰ طبقی

د هغه کسانو لپاره چې یو څه نوی څېره، کشف یا اختراع کوي، باید ځانگړې رتبه بندي او طبقه بندي جوړه شي. دولت باید د ویبنيارو خلکو لپاره لس (۱۰) طبقی ترتیب کړي او د هرې طبقې لپاره ځانگړي قانونونه، شرایط، او امتیازات وضع کړي. مثلاً:

لومړی طبقه باید لږ تر لږه ۱۰ کتابونه ولیکي.

نهمه طبقه باید یو مهم کشف یا اختراع وکړي، که په هره برخه کې لکه ریاضیات، ساینس، یا نور وي.

آخرنی طبقه (لسمه طبقه) ته باید سخت شرایط او ځانګړې نومونه ورکړل شي، لکه "پروفیسور" یا ورته لقبونه.

هغه کسان چې لږ تر لږه ۷ یا ۸ رتبه تر لاسه کړي، دوی ته به رسمي وظیفې ورکړل شي.

دا سیستم به خلک تشویق کړي چې فکر وکړي، هڅه وکړي، کتابونه ولیکي، او د خپل هیواد د پرمختګ لپاره نوښتونه او طرحې وړاندې کړي.

د افغانستان بهرنی لاری

د افغانستان، ایران او پاکستان ترمنځ ګډه پوله، یو ستراتیژیک فرصت دی چې که په سمه توګه ترې استفاده وشي، افغانستان کولی شي له سیمې نه بهر مستقیمی اقتصادي لارې پیدا کړي.

د ایران او پاکستان ترمنځ په سرحد کې، چې د ایران په خاوره کې موقعیت لري، یوه داسې لار (سرک) باید جوړه شي چې د افغانستان لپاره له نړیوالو بازارونو سره مستقیمه نېټلوني زمینه برابره کړي. همداراز، د دې پولې تر څنګ باید د افغانستان دولت د خپلو سرحدونو لپاره د اغزن تار یا جال جوړولو طرحه پلي کړي.

دغه سرحد شاوخوا ۹۸۰ کیلومتره اوږدوالی لري، چې ډېره برخه یې له صحراوو او غرنیو سیمو څخه تشکیل شوې ده.

اقتصادي همکارۍ او مقابلي امتیازات

د دغې پروژې په بدل کې، افغانستان کولی شي د ایران له حکومت سره په ځینو صادراتو او وارداتو کې د مالیې تخفیف عملي کړي. دا به د دواړو لورو ترمنځ سوداګریز باور او همکارۍ پیاوړې کړي.

سربېره پر دې، افغان حکومت کولی شي چې دغه پروژه د شخصي سکتور په همکارۍ تمویل کړي. مثلاً د پروژې لګښت یو میلیارد ډالر وټاکل شي، او دا پیسې په لس کلونو کې د کال ۱۰۰ میلیونه ډالرو په قسطونو ورکړل شي.

زیرساخت، نقشه او لوجستیک

په دې پروژه کې باید د سرک او ریل پټلۍ جوړولو لپاره منظمه نقشه جوړه شي، او په لومړي ګام کې د ټولې پروژې مصارف او بودیجه دقیقاً و ارزول شي.

د ایران حکومت هم کولای شي چې د دې لارې په اوږدو کې هوایي او ځمکنۍ لارې برابرې کړي. همداراز، افغانستان کولی شي په ځینو مهمو نقطو کې هوایي پوښه جوړ کړي، خو د ایران د صادراتو او وارداتو مخه ونه نیول شي.

د هر ډول ممکنه ستونزې په صورت کې، دواړه هېوادونه باید د ګډ تفاهم له لارې هغه حل کړي.

د تګ راتګ تنظیم

په دې پروژه کې به یوازې سوداګر، چې تجارتي موټرونه لري، کولای شي خپل مالونه بهر ته ولېږي. خو عادي خلک به د ریلګاډي جوړېدو وروسته وکولی شي د پاسپورټ له لارې قانوني سفرونه وکړي.

د بندر جوړېدل او نړیوال اتصال

افغانستان همداراز کولای شي په همدې مسیر کې یو عصري بندر جوړ کړي، چې د صادراتو او وارداتو لپاره مهم مرکز وگرځي.

د دې پروژې له لارې به افغانستان نه یوازې له ایران او پاکستان سره، بلکې له ټولې نړۍ په ځانګړې ډول له افریقا او نورو قارو سره نښلول کېږي، او دا به د هیواد د اقتصاد لپاره یو ستر بدلون وي.

که غواړي، دا متن درته د رسمي طرحې یا پریزینتیشن په بڼه هم ترتیب کولی شم. ووايه.

د افغانستان حکومت ته د طیارو د ویشتلو د توغندي فورمولي او جوړښت

د افغانستان د ملي امنیت د پیاوړتیا لپاره، د طیارو د ویشتلو د توغندي پرمختللي تکنالوژي او فورمولي ترلاسه کول اړین دي، خو په هیواد کې د دفاعي وسایلو تولید او تحقیق پراختیا ومومي.

اړتیا او ضرورت یی د دفاعي ظرفیت لوړول او د هوايي ګواښونو پر وړاندې دفاعي وړتیا زیاتول دی.

د داخلي تولید پراختیا او د بهرنیو وسایلو پر تکیه کمول.

د دفاعي تکنالوژۍ په برخه کې د تجربې او مهارتونو ترلاسه کول.

دولت باید د هند، ایران او نورو تکنالوژیک پرمختللو هیوادونو سره د همکاریو او ګډو پروژو جوړولو لپاره هڅې وکړي.

له دغو هیوادونو څخه د طیارو د ویشتلو د توغندي فورمولي، ډیزاین او جوړښت رسمي غوښتنه وشي.

د ټکنالوژۍ انتقال په اړه د همکارۍ تړونونه او پروگرامونه ترتیب
شي.

د داخلي متخصصینو لپاره د روزنې او ترینګ پروگرامونه پیل شي.

په افغانستان کې د تولید د پیل لپاره فابریکې جوړې او سمبالې شي.

ګټې:

د ملي دفاع د پیاوړتیا له لارې د هیواد امنیت لوړول.

د ټکنالوژۍ انتقال او له بهرنیو تجربو ګټه اخیستل.

د ځوانو افغان متخصصینو د وړتیاوو لوړول او په هېواد کې د
ټکنالوژۍ پراختیا.

د داخلي تولید پراختیا او د وارداتو کمښت.

د افغانستان حکومت دې د اړوندو وزارتونو له لارې اړین اقدامات
وکړي ترڅو په نږدې راتلونکي کې د طیارو د ویشتلو د توغندي
فورمولې او جوړښت ترلاسه او د داخلي تولید لومړني فازونه پیل شي.

محیط ته توجه

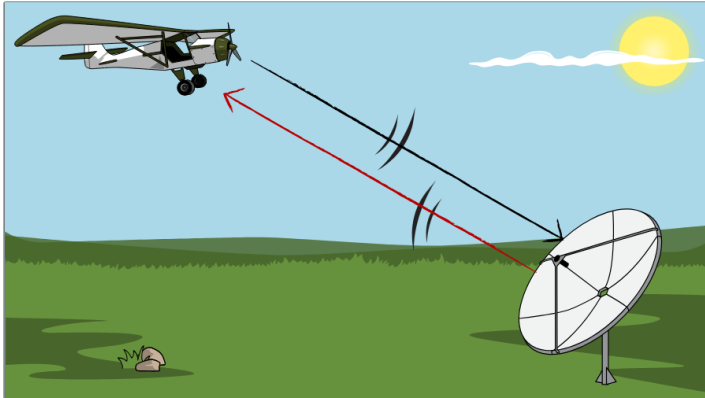
هر کور، دوکان، شرکت یا فابریکه باید د خپل مخ او محیط پاکوالي ته ځانگړې پاملرنه وکړي. نه باید چټل مردار، پلاستیک یا بل کثافات د دوی په مخ کې موجود وي. دولت باید دوی اړ کړي چې د خپل کور یا وظیفی مخ ځای سمې، کاشی یا منظم چمن یا باغچه جوړ کړي. که امکان ولري، په خپل مصرف باندې کثافات دانې هم جوړی کړي.

د وطن لپاره خدمت همدا دی او یو مشهور متل وايي چې په یوه گل نه پسرلی کېږي. نو هیله ده ټول خلک د خپل کور، دوکان او کاري محیط مخه پاکه وساتي او سمې یا چمن ورته جوړ کړي. همدارنگه که د کور یا کاري ځای دیوالونه خاوري وي، باید هغه هم سمې شي.

خيني خلک د خپل کور مخې ته بيت الخلا جوړوي چې د هغه بوی او کثافتو له امله خلک په تنگ راځي. دولت بايد دغه خايونه بند کړي، خصوصاً په عامه لارو کې، او خلک اړ کړي چې معياري بيت الخلاوي جوړې او ځانگړي لوی بيلرونه وکاروي.

د دې کار د اطلاع لپاره رسنۍ مهم رول لوبولی شي. همدارنگه جوماتونو امامان بايد وکولی شي خلکو ته په عامه غونډو کې او يا اړوندو کسانو ته خبردارۍ او هشدار ورکړي. دولت هم کولای شي د خصوصي کاروبارونو مالکانو ته امر وکړي چې د خپلو شرکتونو او فابريکو محيط پاک وساتي.

رادار او راديو خپرونكي

رادار

الرادار هو اختصار للكشف عن الراديو وتراوح. وهو النظام الذي تم تطويره خلال الحرب العالمية الثانية لقياس المسافة وسرعة الأجسام باستخدام موجات الراديو.

Create your own at Storyboard That

هدف یی د موجوده راديو خپروني مرکز څخه استفاده تر څو د رادار سیستم د څپو لپاره کار واخستل شي، چي د هوايي هدفونو کشف او څارنه وکړي.

اصلي برخي

1. راديو خپروني مرکز:

دا مرکز د قوي راديو څپو خپرولو لپاره کار کوي. څپي يې د هواله لاري په پراخه ساحه خپريږي.

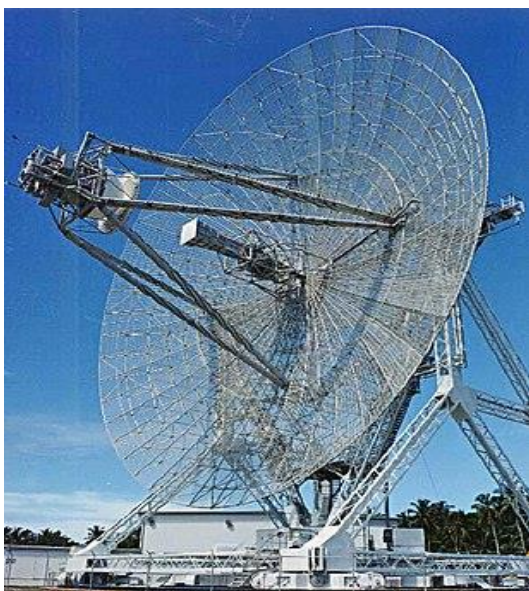
2. د رادار څپي توليد:

د راديو مرکز څپې د رادار د اړتيا وړ فريکونسي او موده مطابق بدلول.

د څپو تعديل او متمرکز کول په ځانگړو انتونو سره.

3. انتن او ريسيور سيستم:

ځانگړي انتونه د راديو څپو ليرېد او ترلاسه کولو لپاره.

ريسيورونه چې منعکس شوي څپې يا هدف څخه راستنېدلي څپې کشفوي.

4. سيگنال پروسسنگ:

د ترلاسه شويو څپو تحليل او د هدف موقعيت، سرعت، او اندازه معلومول.

د کمپيوټر پر بنسټ پروگرامونه چې رادار سيگنالونه پروسسوي.

5. د سيستم همغري:

د راديو مرکز او رادار تر منځ د څپو همغري.

د څپو د پياوړتيا کنټرول تر څو د هدف کشف په دقيق ډول ترسره شي.

گټې:

د موجوده راډيو خپروني زيربنا څخه موثر استفاده.

د رادار سيستم په کم لگښت جوړول.

د هوايي او ځمکنیو اهدافو بڼه څارنه او امنيت.

اقدامات:

د راډيو مرکز تخنیکي ارزونه او د فريکونسي تعديل پلان جوړول.

د مناسب انتنونو ډيزاين او نصب.

د سيگنال تحليل او رادار سافټویر پرمختگ.

تخنیکي کارکوونکو روزنه.

دا پروژه به د افغانستان د دفاعي وړتيا لوړولو کې مرسته وکړي او د ټکنالوژۍ په برخه کې پرمختگ راولي.

تقلید او تحقیق

دولت باید په هر بخش کې، په ځانګړي ډول نظامي برخه کې، له نورو هیوادونو تقلید وکړي. که څه هم بودیجه محدوده وي، باید اغېزمنه استفاده ترې وشي. د هرې برخې لپاره لکه نظامي برخه، باید یو ځانګړی تحقیقاتي ټیم جوړ شي چې د توغندی جوړولو لپاره هڅې، تحقیق، تقلید او نوښتونه ترسره کړي.

په دې ټیم کې باید مختلف متخصصین شامل وي، لکه تجربه لرونکي کسان، محصلین، کیمیاپوهان (د غوره باروت د جوړولو لپاره)، انجیران (د توغندي فزیکي جوړښت لپاره)، کمپیوټر کاران (د توغندي د کوډنگ لپاره چې څنګه دښمن وپیژني)، او نور اړوند کسان.

پروژه باید په مختلفو برخو وویشل شي، هر برخه یو ځانګړی ټیم ولري لکه:

د رادار جوړول

د توغندي فزیکي جوړښت

باروت

کمپیوټر کوډنگ

انرژي

د هدف ټاکلو سیستم

د لګښت او مصارفو تخمین

د پروژې لپاره باید مشخص تیمونه او دقیق تعداد وټاکل شي. دولت کولای شي دا پروژه په ښکاره ډول په یو ټاکلي ځای کې پلي کړي، یا په غیرمستقیم ډول له محصلینو او نورو متخصصینو سره د همکارۍ له لارې پرمخ یوسي.

همدارنګه، د نظرونو او همکارۍ لپاره باید د ټیم غړو ته یو ځانګړی WhatsApp گروپ جوړ شي ترڅو خپل نظریات او پرمختګونه شریک کړي.

داخلي تولید

د چرگو هگی، شیدې، پنیر او نورو تولیداتو خرڅول د دوکاندارانو د تقاضا د رفع کولو او د خلکو د عاید د لاسته راوړلو لپاره مهم دي. په دې صورت کې خلک هڅه کوي چې تولید زیات کړي، فارمونه او نورې اسانتیاوې جوړې کړي. په مقابل کې دوکانداران د هغوی اجناس اخلي او پیسې ورکوي.

د دې پروژې په کامیابېدو سره داخلي تولید زیاتېږي او د خلکو د تولیداتو تقاضا پوره کېږي. همدارنګه د خلکو عواید زیاتېږي او د اړوندو اجناسو واردات کمېږي.

دولت باید خلک د داخلي اجناسو په مصرف تشویق او اړ کړي، په بېلابېلو لارو لکه د رسنیو له لارې. همدارنګه، دولت باید دوکانداران مجبور او تشویق کړي چې د خلکو تولیدات په مناسب قیمت واخلي.

دولت باید د هګیو، مستی، کوچ، پڼیر او نورو اړوندو توکو لپاره قیمتونه ټاکي.

الکترونيکي پیسې

افغانستان حکومت کولی شي په صحیح او منظم ډول د ایران، قطر، کویت او نورو اسلامي هیوادونو په مرسته یو الکترونيکي پیسو سیستم جوړ کړي. دا سیستم باید داسې وي چې د پیسو لېږد نورو هیوادونو ته محدود کړي یا ورته ځنډونه رامنځته کړي، څو پیسې له بازار څخه ورک نه شي.

همدارنګه، دغه سیستم باید داسې خوندي وي چې بهرني هیوادونه ونه شي کولای په کې لاس وهنه وکړي، هک یې کړي یا پیسې یې وباسي.

د الکترونيکي پیسو لپاره باید مالک وکولی شي څو بانکي کارټونه واخلي، ترڅو زیاتي پیسې په یو کارټ کې په محفوظ ځای کې وساتي او

لږې پیسې په بل کارت کې. دا کار د غلا او ناوړه استفادې مخنیوی کوي.

همدارنگه، دا سیستم به د پیسو د خرابېدو مخه ونیسي، چې له امله به موږ اړ نه شو څو نوي نوټونه وارد کړو او په مقابل کې به بهرني اسعار ورکړو.

پارکونو بدلون په کتابتونونو

دا نظریه وړاندیز کوي چې یو عادي تفریحي ځای لکه پارک، په یوه داسې مرکز بدل شي چې علمي، فرهنګي او تعلیمي ارزښت هم ولري، یعنې د پارک یوه برخه یا ټوله ساحه دې د کتابتون بڼه واخلي.

اړتياوې يې عبارت دی له:

د ځوانانو لپاره خوندي او آرام د مطالعې ځای

د علم، فرهنگ او پوهاوي د ترويج اړتيا

د بېکارۍ، وخت ضايع کېدو، بې هدفۍ او ټولنيزو ستونزو لکه سګرټ، نشه او غېرې څخه مخنيوی .

د پارک يوه برخه يا مشخصه ساحه بايد د کتابتون لپاره ځانګړې شي.

شنه ساحه دې وساتل شي، خو د کتابونو الماری، ميزونه، چوکۍ او د مطالعې نور وسايل دې پکې نصب شي .

عام خلک، ماشومان، محصلين او استادان دې وهڅول شي چې له کتابتون څخه استفاده وکړي.

خلک دې وهڅول شي چې مطالعه وکړي يا خپله هم کتابونه راوړي او تبادله يې کړي .

د لاسرسي لپاره دې داخلي لارې، نظم، چوپتيا او نور مناسب شرايط برابر شي.

ګټې

د خلکو فکري او علمي وده

د عامه پوهاوي زياتوالی

د علم سره د مينې زياتېدل

د ټولنيزو فسادونو لکه نشه، بې‌کارۍ او ناوړه عادتونو کمښت
 د ماشومانو او ځوانانو لپاره سالم، مثبت او رغوونکی چاپېريال
 رامنځته کول.
 دا پروژه کولای شي د دولت، مدني ټولنې، تعليمي بنسټونو يا خصوصي
 سکتور له خوا پيل شي.
 د پارکونو بدلول په کتابتونونو نه يوازې تفريح ته مفهوم ورکوي، بلکې
 دا يې د مطالعې، ذهن جوړونې او علمي پرمختګ يوه نوې وسيله
 ګرځوي.

پروژې اړوند مهم موضوعات

۱. د اړتيا او ځای سنجش

د پارک د ساحې ارزونه (اندازه، حالت، موقعيت)

د ټولنې اړتياوې او غوښتنې راټولول

د بوديجې ابتدايي تخمين

۲. د پروژې پلان جوړونه

د پروژې موخې، هدفونه او پايلې ټاکل

د کتابتون د ډيزاين او جوړښت پلان برابرول

د تجهيزاتو، کتابونو او تخنيکي اسانتياوو لست جوړول

۳. د مالي منابع او ملاتړ برابرول

- د پانګې سرچینې موندل (دولتي، خصوصي، خیریه)
- د بودیجې تفصیلي طرحه جوړول
- د مالي شفافیت او حساب ورکولو سیستم جوړول
۴. قانوني او اداري چمتووالی
- د اړوندو ادارو څخه جوازونه او اجازه لیکونه اخیستل
- د پروژې د تطبیق لپاره اداره یا کمیټه جوړول
- د کارکوونکو استخدام او روزنه
۵. د عملي کارونو پړاو
- د ځای پاکول او ساختماني کارونه
- د کتابتون داخلي جوړښت، ډیکور او تجهیزات
- د کتابونو راټولول او سیستم جوړول
- د عامه پوهاوي کمپاین پیلول
۶. د څارنې او ارزونې سیستم
- د پروژې د پرمختګ دوامداره څارنه
- د کارکوونکو د فعالیت ارزونه
- د خلکو نظرونه، وړاندیزونه او شکایتونه اخیستل او تحلیلول
- دغه موضوعات د پروژې د بریا لپاره بنسټیز رول لري او باید هر یو یې په دقت سره ترتیب، ارزونه او تطبیق شي.

د کورني تولید بازار (Digital Local Production Hub)

په افغانستان کې د اقتصادي پراختیا او ځان بساینې لپاره یو نوښتگر گام دا دی چې یو ګډ فزیکي او انلاین بازار رامنځته شي، چې د هېواد د هر ولایت خلک وکولای شي خپل کورني تولیدات پکې وپلوري. دا تولیدات لکه هګۍ، شیدې، غنم، مېوې، خیاطي، لاسي صنایع، مصالحې، غالی، قیمتي کاني او نور توکي به مستقیم له تولید کوونکو څخه پیرودونکو ته انتقالیږي.

دا بازار به د یوه هوښیار سیستم له لارې اداره کیږي. یوه ځانګړې موبایلي اپلیکیشن او ویب سایټ به جوړ شي چې خلک پرې خپل تولیدات ثبت کړي، پیرودونکي یې وپېري، او دا معامله په شفاف ډول ترسره شي. د دې بازار بنسټ به د عادلانه قیمتونو تأمین، له احتکار څخه پاک تجارت، د کیفیت ارزونه، او د شفافي معاملي تضمین وي.

پیرودونکي به وکولای شي د توکو کیفیت وازمويي، او تولید کوونکو ته به د پرمختګ لپاره وړیا روزنیز مواد، ویدیوګانې او د صادراتو له سوداګرو سره نېټولو امکانات برابر شي.

دا پروژه به له څو اړخونو مهمې پایلې ولري: د کورني تولیداتو زیاتوالی، د وارداتو کمښت، د ښځو او ځوانانو اقتصادي مشارکت، د کلیو او ښارونو ترمنځ توازن، د خلکو باور زیاتېدل پر کورنیو بازارونو، او د هر ولایت لپاره د یوه ځانګړي اقتصادي ماډل جوړول.

دا طرحه د یوه خپلواک اقتصاد بنسټ ایښودلای شي، چیرې چې هر وګړی له خپل کار، هنر او تولید څخه عاید تر لاسه کوي، او بازارونه یوازې د سودګرو لپاره نه، بلکې د عامو خلکو د پرمختګ لپاره هم جوړېږي.

د آفتابي (شمسي) او بادي انرژۍ توليد

هدف د برېښنا توليد له تجديد وړو سرچينو لکه آفتابي او بادي انرژۍ څخه، د خلکو د پانګې او ونډو له لارې، په يوه شفاف، عادلانه او قانوني چوکاټ کې، د دولت تر همکارۍ لاندې عملی کول دي. دا طرحه د انرژۍ برخې د خپلواکۍ، چاپېريال ساتنې او خلکو د اقتصادي مشارکت لپاره مهم بنسټ کېښودلای شي.

د پروژې د تطبيق لپاره، دولت يا اړوندې ادارې بايد لومړۍ تخنیکي سروې، ارزونه او طرحه چمتو کړي، خو د پانګې، ظرفيت، ځای او امکاناتو دقيق معلومات تر لاسه شي.

د بېلګې په ډول، که يوه پروژه د آفتابي يا بادي برېښنا لپاره ۱ ميليون افغانۍ پانګه وغواړي، نو ۵۰۰ کسان کولای شي ګډون وکړي، هر کس به ۲۰۰۰ افغانۍ ونډه اخلي. دا پروژه به د سهامې شرکت په بڼه تنظيمېږي، او ونډې به د رسمي اسنادو، ثبت او رسيدونو له لارې تاييدېږي.

لاسته راغلي گټه، چې کيدای شي د برېښنا د خرڅ، صادراتو يا نورو خدماتو له لارې تر لاسه شي، د گډونوالو تر منځ د سهم يا ونډې له مخې ویشل کېږي. د مالي حساب راپورونه به کلني ډول چمتو کېږي او ټولو گډونوالو ته به وړاندې کېږي، خو شفافيت وساتل شي.

دولت کولای شي په لاندې برخو کې فعاله ونډه واخلي:

تخنیکي ملاتړ: د نقشه، سروې او منظوري برابرول

حقوقی چوکاټ: د سهامی شرکت د قانوني جوړښت ملاتړ

د ځمکې يا ځای برابرول: د پروژې فزیکي پلي کېدو لپاره

د پانګې شفاف څارنه: د مالي فساد او ضایع مخنیوی

د بازار اسانتیا: د برېښنا د خرڅ لپاره تړونونه، شبکې او اړیکې برابرول

دغه طرحه نه یوازې اقتصادي پرمختګ ته لاره پرانیزي، بلکې خلک وهڅوي چې د انرژۍ تولید برخې ته راجلب شي، له وارداتي برېښنا څخه د خپلواکۍ لور ته ګام پورته شي او د تجدید وړو انرژيو پر مټ د یوې زرغونې راتلونکې بنسټ کېښودل شي.

د سافتویر او اپلیکیشن جوړونې لپاره فعالیتونه

داسی یو اداره یا فابریکه باید موجوده وی چی د هر مشکل لپاره

اپلیکیشنونه جوړ کړی او خدمت تر سره کړی. دولت یا خصوصی سکتور د لاندی فعالیتونو په ترسره کولو سره کولای شی عاید هم لاسته راوړی لکه:

د ښوونځیو لپاره د زده کړی اپلیکیشنونه جوړول ، د حرفوي زده کړو لپاره آنلاین کورسونه او د ښوونکو لپاره مدیریت سافتویرونه جوړول . همداسی د کرنی په برخه کی د بزگرانو لپاره د هوا، حاصل، او نرخونو معلوماتي اپلیکیشن د کرنی محصولاتو بازار موندنې پلیتفرم ، د آنلاین مشورې سیستم د کرنی متخصصینو سره مشوره مهم موضوعات دی چی باید همدی مخصوصه محل کی جوړ شی. د روغتیا په برخه کی د درملتونونو مدیریت سافتویر د ناروغانو د ثبت، وخت اخیستنې ، راپور ورکونی سیستم او د روغتیا مشورې اپلیکیشن جوړل او د تجارت او بازار موندنې برخه کی د دوکانونو لپاره POS سافتویر ، د کوچنیو

تولیدوونکو لپاره ای کامرس اپلیکیشن او د مارکېټ نرخونه او تحلیلونه
بښودونکی اپلیکیشن جوړول هم مهم گامونه دی.

د ښځو لپاره ځانگړي خدمات هم امکان لری لکه د کورني هنر،
خیاطی، قالین بافی، پخلي او نورو لپاره ځانگړی اپلیکیشنونه جوړول
او د دولتي خدماتو برخه کی د شکایت ثبت اپلیکیشن، د برېښنايي
اسنادو سیستم، د مالیاتو او جوازونو ثبت سافتویر او د سیاحت او
فرهنگ برخه کی د تاریخي ځایونو لپاره راهنما اپلیکیشنونه، د افغاني
هنرونو معرفی اپلیکیشن د سیر و سفر آسانه نقشه + معلومات
اپلیکیشنونه ضروری دی چی باید د یو ځانگړی دولتی اداری له خوا
جوړ شی. د سافتویر او اپلیکیشن جوړونی مرکز ته د نورو سکتورونو
لپاره د حل لارو جوړولو یو مرکزي فابریکه وگڼه، او له هغو ټولنیزو یا
اقتصادي ستونزو څخه نوی محصولات جوړ کړه چی خلک ورسره مخ
دي. دا نوښتونه کولی شي هم بازار ومومي، هم خلکو ته ګټه ورسوي.

لکه داسی اپلیکیشن جوړ کړی لکه بدیل د فیسبوک چی هم رسانی پری
کنټرول شی هم اسلامی عقاید او نور.

د سافټویر او اپلیکیشن جوړولو مرکز

د سافټویر او اپلیکیشن جوړونې مرکز یوه عصري، ابتکاري او اقتصادي مهمه پروژه ده، چې کولی شي د افغانستان د ټکنالوجۍ، کارموندنې او اقتصاد په پراختیا کې بنسټیز رول ولوبوي. دغه مرکز به د نوښت، مسلکي روزنې، کورني تولید او صادراتو له لارې، د یو رقابتي او ملي ټکنالوجیک سکتور بنسټ کېږدي.

اصلي موخې

د ملي سافټویرونو او اپلیکیشنونو تولید

د ځوانو متخصصینو روزنه او ملاتړ

د دولت او خصوصي ادارو لپاره ډیجیټل حلونه برابرول

د نړیوالو بازارونو لپاره د سافټویر صادرات

د تکنالوجۍ د پراختیا له لارې اقتصادي ودې ته زمینه برابرول

مهمې څانګې

1. د سافټویر پراختیا څانګه: ویب، ډیسکټاپ او سیسټمي سافټویرونه
2. د موبایل اپلیکیشن جوړونې څانګه: Android او iOS اپلیکیشنونه
3. د UI/UX ډیزاین څانګه
4. د کیفیت کنټرول څانګه (QA)
5. د کلاود او سرور مدیریت څانګه
6. روزنیز مرکز: د IT، پروګرامینګ او ډیزاین زده‌کړې
7. مشورتي او پروژې مدیریت څانګه
8. د بازارموندنې ټیم او د مشتریانو ملاتړ سیستم

اړینې آسانتیاوې

فني تجهیزات شوی دفتر: کمپیوټرونه، انټرنټ، سرورونه او اړین وسایل

تجربه‌لرونکي متخصصین: Developers، Designers، Testers

حقوقی مشاورین: د جوازونو، کاپي رایت او قراردادونو لپاره

د سوداګرۍ، خدماتو او تخنیکي ملاتړ عصري سیستم باید موجود وی.

دا پروژه کولای شي د خصوصي پانګوالو، شراکت (سهامي شرکت) یا د دولت له خوا پلي شي. د مالي لحاظه، دا مرکز کولای شي له لاندې لارو عاید ترلاسه کړي:

د مشتریانو لپاره د سافتویر او اپلیکیشنونو جوړول

کورني او نړیوال قراردادونه تر لاسه کول

د خپلو اپلیکیشنونو Play Store او App Store ته وړاندې کول

د آنلاین خدماتو، اشتراک او اعلانونو له لارې عواید

د تعلیمي او مشورتي خدماتو وړاندې کول

د دولت رول

دولت باید په لاندې برخو کې ملاتړ وکړي:

د ځمکې یا ځای برابرول

د مالي معافیتونو ورکول

د تخنیکي تجهیزاتو وارداتو ته اسانتیا برابرول

د دولتي ادارو ډیجیټل خدماتو قراردادونه سپارل

د نړیوالو مرستو، همکاریو او فرصتونو جذب

دغه پروژه نه یوازې د تخنیکي او فکري ظرفیتونو روزنه ده، بلکې د افغانستان د راتلونکي لپاره یو رقابتي، عایداتي او پرمختیایي لوری هم ټاکي.

سرتفکیت

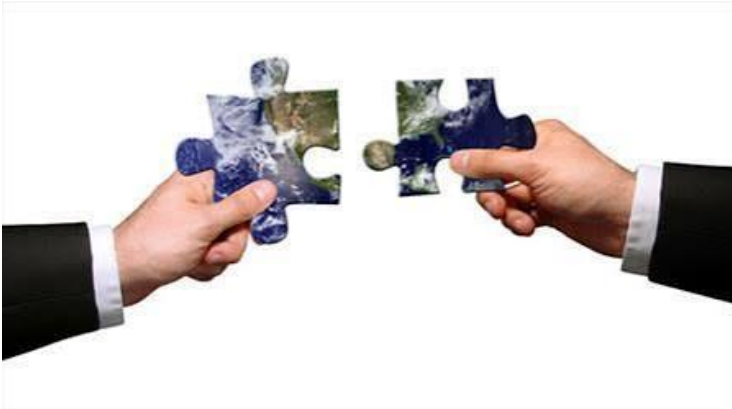
په ډېرو نورو هېوادونو کې، که یو څوک وغواړي چې وظیفه یا کار پیدا کړي، نو خپل تحصیلي اسناد او مهارتي سرتفکیتونه اړوندو ادارو ته سپاري. هماغه ادارې د همدې اسنادو پر بنسټ هغوی ته مناسبې دندې برابروي. خو زموږ په هېواد کې، له بده مرغه، سرتفکیتونو ته چندان ارزښت نه ورکول کېږي.

سرتفکیتونه باید د خلکو ترمنځ د مهارت، وړتیا او علمي کچې د برتری نېټه وي، خو د افرادو ترمنځ مشروع تفاوت رامنځته کړي. مګر له بده مرغه، دغه اسناد زموږ په ټولنه کې د یوه عادي کاغذ ارزښت هم نه لري.

حکومت باید هم دولتي او هم شخصي ادارې دې ته اړ کړي چې خلکو ته د کار زمینه د هغوی د اسنادو، تجربې او سرتفکیتونو پر بنسټ برابرې کړي. دا کار به خلک وهڅوي چې د خپلو مهارتونو لوړولو ته زړه ښه کړي، او له باور وړ بنسټونو څخه اسناد ترلاسه کړي.

دغه تګلاره به نه یوازې علم او مهارت ته وده ورکړي، بلکې په ټولنه کې به تعلیمي بنسټونه لکه کورسونه، مدرسي، مکتبونه، پوهنتونونه او نور مسلکي مرکزونه زیات شي او د هغوی کیفیت به هم ښه شي. خلک به د علم د خپرولو له لارې قانوني عاید تر لاسه کړي، او ټولنه به ورو ورو له ناپوهۍ، بېکفایتۍ او بېکارۍ خلاصه شي.

شریک کاروبارونه

د هېواد د اقتصادي پراختیا او د خلکو د ژوند د کچې د ښه کولو لپاره، دولت باید د شریک کاروبارونو جوړولو او پراختیا په برخه کې پراخ ملاتړ وکړي. په دې برخه کې باید د خلکو د پانګو ګډول اسانه، شفاف او قانوني شي، خو هر چا ته د اقتصادي پرمختګ زمینه برابره شي.

په ځانګړې توګه، لاندې برخې باید د شریک کاروبارونو په توګه تشویق او ملاتړ شي:

درملتونونه ، گاز ، نفت او تیلو استخراج او صادرات

فارمونه : لکه د خواګانو ، چرګو او نورو حیواناتو روزنه او تولید ، د خوراکي توکو تولید او پروسس ، کوچنۍ او متوسط صنعتی واحدونه ، د انرژۍ تولید لکه سولر او بادی پروژې ، هر ډول فابریکې او نور.

د درملتون د جوړولو لپاره یوه نمونه طرحه: د دې پلان لپاره شاوخوا ۱۰۰۰۰۰۰ یو میلیون افغانیو پانګه پکار ده، چې د ۵۰۰ سهمونو په شریکه هر کس باید شاوخوا ۲,۰۰۰ افغانۍ ونډه واخلي. دا کاروبار به

د میاشتنی کرایي، د دواوو د اخیستو، د میز او نورو اړینو توکو په لگښتونو کې په منظمه توګه مدیریت شي او د ټولو برخه والو تر منځ به ګټه او ټوان شریک وي.

د دې کاروبار د سنجش او نظارت لپاره باید یو متخصص، منظم، او شفاف ګروپ یا کمیټه د دولت له خوا جوړ شي چې د پانګوالو حقونه خوندي کړي او د پروژې په سم تطبیق کې مرسته وکړي.

دولت باید دوامداره حمایوی او مالیاتی سیاستونه ولری او مالیاتی حمایوی پالیسۍ واضح او دوامداره وی چې زر تغیر نشی او دوامداره حمایت له پانګوالو وشي چې د دې اطمینان باید موږ حاصل کړو.

په دې پروژه کې دولت هم ۵ یا ۱۰ فیصده ګټه ترلاسه کولای شي.

لاندې د شریک کاروبارونو لپاره ۴۲ مهم موضوعات او عنوانونه ورکړل شوي دي چې هر یو یی تشریح شوی دی.

۱: د شریک کاروبارونو د پراختیا ملي طرحه

دا یو جامع ملي پلان یا ستراتیژي ده چې هدف یې د خلکو تر منځ د شراکت فرهنگ رواجول او د تولید، خدماتو او صنعت په برخو کې د ګډو پانګو له لارې دواړه اقتصادي پرمختګ رامنځته کول دي.

اصلي ټکي:

موخه: د بې وزلۍ کمول، د خلکو اقتصادي ځواک لوړول، او د کار زمینه برابرول.

میتود: خلک د لږو پیسو په شراکت کې شامل شي، دولت یې قانوني، مالي او تخنیکي ملاتړ وکړي.

پلي کوونکي: دولت، خصوصي سکتور، مدني ټولنې، او د پانګوالو ګروپونه.

د شمولیت اصل: هر څوک د سرمایې په کچه ونډه اخلي؛ ګټه او ټوان شریک وي.

شفافیت: د نظارت، ارزونې، او حساب ورکونې سیستمونه تعریف شي.

پراخوالی: د ښارونو ترڅنګ کلیوالي سیمې هم پکې شاملېږي.

دولت ته ګټه: د عوایدو زیاتوالی، د بیکارۍ کمښت، او د داخلي تولید پراخیدل.

مثال:

د یوه درملتون، سولر فارم یا کرنیز فابریکې لپاره دولت د خلکو ونډې تنظیم کړي، شفاف مدیریت ورکړي، او مارکیټ ورته برابر کړي.

دا طرحه کولای شي افغانستان د اقتصادي خپلواکۍ او پراختیا لور ته بوځي.

۲: خلکو پانگه د تولید لپاره

کله چې دولت یا شخصي سکتور غواړي د تولیدي کاروبارونو لکه فابریکې، فارمونه یا درملتونونه جوړ کړي، د خلکو پانگه (شراکت یا سرمایه‌گذاری) کولی شي یو مهم مالي سرچینه وي. دا نه یوازې مالي مرسته برابروي، بلکې خلکو ته د ونډې احساس، ګټه او مسؤلیت هم ورکوي.

اصلي ټکي:

۱. د خلکو ګډون:

د پانگوالو (خلکو) ګډون له لارې تولیدي پروژې مالي ملاتړ ترلاسه کوي، چې کولی شي له بانکي پوړونو یا بهرنیو مرستو پرته پروژه پیاوړې شي.

۲. د پانګې راتولول:

مثلاً: که یو توليدي فابريکه ۵ ميلیونه افغانیو ته اړتیا ولري، دا پانګه د ۵۰۰ کسانو له لارې د ۱۰۰۰۰ افغانیو په وندو راټولېدای شي او خلک کولای شي د یوې سهمیې پنځمه برخه هم پانګونه وکړي یعنې ۲۰۰۰ افغانی.

۳. شفاف مدیریت:

خلک باید ډاډمن وي چې د دوی پیسې خوندي دي، ځکه نو یو شفاف، منظم او بااعتماده مدیریتي سیستم اړین دی.

۴. شریکان ګټه ورکوونکي:

د خلکو پانګه به یوازې مرسته نه وي، بلکې دوی ته به له توليدي ګټې برخه هم ورکول کېږي — دا به عواید رامنځ ته کوي.

۵. د باور فضا جوړول:

د شفافو حسابونو، منظم راپورونو، او قانوني سندونو له لارې باید خلکو ته باور ورکړل شي چې دوی قانوني شریکان دي.

۳: د دولت مسؤليت او ونډه د شريک کاروبارونو په پراختيا کې

د دولت ونډه او مسؤليت په داسې شريک کاروبارونو کې بنسټيز اهميت لري، ځکه دولت کولی شي هم ملاتړ، هم قانون، هم اسانتياوې او هم همغږي برابر کړي.

۱: حقوقي او قانوني چوکاټ برابرول:

دولت بايد داسې قوانين او مقررات جوړ کړي چې د شريک کاروبارونو (شراکتی پانګونې) ملاتړ وکړي. دا قوانين بايد:

د شراکتونو حقوق تعريف کړي؛

د شفاف مديريت اصول وټاکي؛

د پانگوالو حقونه خوندي کړي؛

د حساب ورکولو او گټې وېش څرنگوالی تنظیم کړي.

۲. مالي ملاتړ او تضمین:

دولت باید د شراکت کاروبارونو لپاره تخنیکي یا مستقیم مالي مرسته برابرې کړي .

دولت کولی شي د ځینو پروژو لپاره د مالي ضمانت یا تضمین رول ولوبوي .

د مالیاتو معافیت یا تخفیف ورکړي، څو کاروبار وده وکړي.

۳. د ځمکې یا ځای برابرول:

دولت کولی شي د دولتي یا عامه شتمنیو څخه ځمکه یا ودانۍ په کرایه یا تشویقي شرایطو شریک کاروبار ته ورکړي، تر څو د پیل لگښتونه کم شي.

۴. اداري همکاري او همغږي: اړوند وزارتونه (اقتصاد، مالیه، صنعت، زراعت، صحت، کار او ټولنیزو چارو...)

باید هر یو د خپل صلاحیت مطابق همکاري وکړي .

یو مرکزي کمېټه دې جوړه شي چې دا طرحې مدیریت، څارنه او ملاتړ وکړي.

۵. د بازار برابرول او مارکېټ ته اسانتیاوې:

دولت باید له شریک کاروبارونو سره مرسته وکړي چې بازار ته لاسرسی ومومي (دولتی قراردادونه، د صادراتو لپاره زمینه، نندارتونونه، تبلیغات...)

۶. عامه پوهاوی او اعلانونه:

د دولتي رسنیو له لارې باید عامه پوهاوی وشي چې خلک پوه شي شراکت څه دی، څه ګټې لري، او څنګه ګډون کولی شي.

۷. تخنیکي ملاتړ:

دولت باید تخنیکي او مسلکي کسان روزي او د شریک کاروبارونو د پراختیا لپاره د مشورې او روزنې پروګرامونه پیل کړي.

۸. د څارنې او شفافیت ساتنه :

د دولت مسؤلیت دی چې دا کاروبارونه څاري، شفافیت یقیني کړي، د فساد مخه ونیسي، او د خلکو باور وساتي.

پایله:

دولت باید د شریک کاروبارونو لپاره یوه فعاله، همغږې او د ملاتړ پالیسي غوره کړي، تر څو هم خلک ګټه واخلي، هم اقتصاد پیاوړی شي. دا به د ولس محوره اقتصاد بنسټ کېږدي.

۴: د قانوني او حقوقي چوکاټ اړتیا

د شریک کاروبارونو د بريالي پلي کېدو لپاره، یو قوي قانوني او حقوقي چوکاټ ډېر اړین دی، ځکه:

۱. د باور فضا رامنځته کوي:

خلک یوازې هغه وخت پانگونه کوی چې ډاډ ولري پانگه یې خوندي ده او قانون به یې ملاتړ کوي .

۲. شراکت تعریفوي:

قانون باید واضح کړي چې:

شریک څوک دی؟

د پانگوالو، مدیرانو او دولت رولونه څه دي؟

ګټه او تاوان څنګه وېشل کېږي؟

د شراکت موده، شرایط او پای ته رسېدل څنګه وي؟

۳. حقوقي محافظت برابرول:

که شراکت کې ستونزه یا درغلي راشي، قانون باید د خلکو د حقونو دفاع وکړي .

د قضایي حل لارې باید تعریف شوې وي.

٤. حساب ورکونه لازمي کوي:

قانون بايد شريک کاروبارونه مکلف کړي چې شفاف راپورونه، مالياتي اسناد او مالي حسابونه وړاندې کړي .

٥. د ناسم مديريت مخنيوی:

د شفاف مديريت لپاره قانون بايد قواعد وضع کړي، لکه :

د شفافو ټاکنو طريقه؛

د مالي چارو د څار بنسټونه؛

د سالانه راپور ورکولو لزوم.

٦. د اختلاف حل ته زمینه برابروي:

که اختلاف پېښ شي، قانوني چوکاټ بايد د حل مشخص میکانیزم (محکمي، کمیسیون، منځګړیتوب) ولري.

پایله:

د شريک کاروبارونو د دوام، شفافيت، شراکت د روحيي ساتلو، د پانګوالو د خونديتوب، او د ملت د باور لپاره، قانوني او حقوقي چوکاټ اړين او بنسټيز شرط دی. دولت بايد دا چوکاټ جوړ، تطبيق او څاري.

۵: د پانگوالو د حقونو خونديتوب

د شریک کاروبارونو د پیاوړتیا لپاره، د پانگوالو حقونه خوندي ساتل یو اساسي اصل دی. که پانگوال ډاډ ولري چې د دوی پانگه، ونډه او ګټه به خوندي وي، نو په جرات سره به سرمایه‌گذاری کوي.

مهمې برخې:

۱. قانوني ضمانت:

دولت باید داسې قوانین جوړ کړي چې د پانگوالو پانگه، ګټه، او ونډه قانوني خوندي وي .

د شراکت قراردادونه باید رسمي، شفاف او نافذ وي

۲. شفاف راپور ورکونه:

د کاروبار مشرتابه مکلف وي چې هره میاشت یا ربع، شفاف مالي راپورونه وړاندې کړي .

د پانگوالو لپاره دې ځانگړی پلاټفورم وي چې له لارې یې خپل وضعیت وڅاري.

۳. ونډه وال گډون:

پانگوال باید د تصمیم نیولو په مهمو پروسو کې برخه ولري .

د عمومي غونډو له لارې دې رایه ورکړي.

۴. گټې ته مساوي لاسرسی:

هر پانگوال باید د خپلې ونډې پر اساس گټه تر لاسه کړي .

هېڅوک باید غیر منصفانه امتیاز وانخلي.

۵. د درغلی او فساد مخنیوی:

د حساب ورکونې سیستم باید فعال وي .

هر ډول مالي خیانت باید قانوني تعقیب ولري

۶. د شکایت ثبت او تعقیب:

پانگوال باید د شکایت ثبتولو اسانه لاره ولري .

یو نهاد یا کمیټه دې وي چې د شکایتونو حل تضمین کړي.

پایله:

د پانگوالو د اعتماد، دوامداره سرمايگذاري، او شفاف کاروبار لپاره، د دوی د حقونو خونديتوب حتمي اړتيا ده. دولت، مدیره شورا او قانوني سیستم باید دا حقونه تضمین کړي.

۶: د مالي شفافیت میکانیزم

د شریک کاروبارونو بریالیتوب او د پانگوالو باور تر ډېره د مالي شفافیت پورې تړلی دی. شفاف مالي سیستم دا تضمینوي چې ټول مالي جریانونه روښانه، حساب ورکړی او د ټولو برخه‌والو لپاره قابل مشاهده وي.

مهم عناصر:

۱. حسابداری واضح سیستم:

د عوایدو، مصارفو، گټو او تاوانونو ثبت باید د نړیوالو حسابداری اصولو مطابق وي (لکه IFRS یا GAAP).

-یو مسلکي حسابدار باید وگمارل شي.

۲. میاشتني او ربع وار مالي راپورونه:

منظم راپورونه دي چمتو شي او د ټولو شریکانو سره دي شریک شي.

راپورونه باید د خرڅ، عوایدو، خالصي گټي، او موجودو پیسو معلومات ولري.

۳. بانکي حسابونه:

ټول مالي فعالیتونه دي له رسمي بانکي حساب ته سره شي، نه نقدي توگه .

پانگه والو ته دي د حساب تفتیش اسانتیا ورکړل شي.

۴. د تفتیش (Audit) سیستم:

د دریمگري مسلکي شرکت له خوا دي کلنی یا ربع وار تفتیش وشي .

-تفتیشي راپور دي ټولو شریکانو ته وړاندې شي.

۵. د شفافو معاملاتو ثبت:

هر قرارداد، پیریدنه، خرڅ، یا تادیه باید د سند/رسید له لارې وشي .

د هر پېر یا پلور لپاره اسناد دي موجود وي.

۶. د شفافیت څارنې کمېټه:

يو خپلواک نظارتي گروپ دې وټاکل شي چې د مالي جريان څارنه وکړي .

د شريکانو نماينده گان دې پکې شامل وي.

۷. د معلوماتو لاسرسی:

هر شريک بايد د خپل ونډې مطابق د مالي اسنادو ته د لاسرسي حق ولري.

مالي شفافيت معنا لري چې د شريک کاروبار ټول مالي جريانونه (پانگه، مصارف، گټه، تاوان، عوايد او نور) به بشکاره، روښانه، او د ټولو شريکانو لپاره قابل ملاحظه وي. دا ميکانيزم د دې لپاره رامنځ ته کېږي چې:

هدفونه يې دا دي:

۱. د خلکو باور جلب کړي - ترڅو خلک له ډاره پرته پانگونه وکړي.

۲. د درغلۍ او اختلاس مخه ونيسي.

۳. د کاروبار حساب ورکونې سيستم قوي کړي.

۴. د قانوني تفتيش لپاره اسناد موجود وي.

اصلي برخې يې:

۱. مسلکي حسابداري:

یو روزل شوی حسابدار به د کاروبار ټول عواید، لګښتونه، او حسابونه ثبتوي.

۲. منظم راپورونه:

هره میاشت یا هره ربع باید شریکانو ته راپور ورکړل شي — خو وګوري کاروبار څنګه روان دی.

۳. بانکي حسابونه:

ټوله پانګه او عاید به د بانک له لارې انتقالېږي — نغدې فعالیتونه محدود وي.

۴. تفتیش یا: Audit

یو خپلواک شرکت به کاروبار تفتیشوي چې شفافیت تضمین شي.

۵. د نظارت کمیته:

د شریکانو استازي به د څارنې لپاره یوه کمیته جوړوي.

۶. د اسنادو ثبت:

هره مالي راکړه ورکړه (خرید، فروش، لګښت) باید سند ولري.

۷. د معلوماتو شفاف لاسرسی:

هر پانګوال کولی شي د خپلې ونډې مطابق د حساباتو اسنادو ته لاسرسی ولري.

۷: د متخصصینو تخنیکي ملاتړ

د شریک کاروبارونو د بریالي پلي کېدو لپاره، د مختلفو برخو تخنیکي او مسلکي کسانو شتون او ملاتړ ډېر مهم دی. دا ملاتړ کولی شي د پروژې د کیفیت، دوام، او موثریت تضمین وکړي.

مهم ټکي:

۱. د هرې برخې لپاره متخصصین:

اقتصادپوهان: د بازار ارزونې، سوداګریزو تحلیلونو او پانګوالو لارښوونې لپاره .

انجنييران: د فابريكو، فارمونو يا توليدي واحدونو د جوړښت، نصب، او تخنيكي چارو لپاره .

درمل پيژندونكي: (Pharmacists) د درملتونونو قانوني، حفظ الصحي او مسلكي برخو كي .

زراعت او وترنر متخصصين: د چرگانو، غواوو، هگيو او نورو توليدي فارمونو لپاره .

حسابداران او مالي مشاورين: د شفاف مالي سيستم جوړولو او مديريت لپاره .

حقوق پوهان: د قانوني قراردادونو، د شريكانو ترمنځ شفافي اړيكي او د حقونو خونديتوب لپاره.

۲. د تخنيكي روزني برابرول:

د پانغوالو، مديرانو او كاركونكو لپاره لنډمهاله روزنيز پروگرامونه .

د پروژي په هر پړاو كي د مهارت لوړوني لپاره تخنيكي ورکشاپونه.

۳. مشوره او ارزونه:

متخصصين بايد د پروژي د پلان جوړولو، عملي كولو، او ارزوني په هر پړاو كي فعال ونډه واخلي .

د پرمختگ لپاره بايد پرله پسي مشورې او راپورونه برابر كړي.

۴. دوامداره څارنه:

د تخنیکي کسانو له خوا د ماشینونو، تولید، کیفیت او بازار ارزونه باید دوامداره وي .

ستونزو ته وختي رسیدنه تضمینوي.

۸: د اداري همغږۍ جوړښت

اداري همغږي هغه منظم جوړښت دی چې له مخې یې مختلفې ادارې، شریکان، مسؤلین او اړوند نهادونه یو له بله سره همکاري کوي او هر یو د خپلې دندې مطابق فعالیت کوي. دا جوړښت د شریک کاروبار د مؤثر تطبیق، دوام، شفافیت او مدیریت لپاره ډېر اړین دی.

اصلي عناصر:

۱. رهبري یا مدیریت شورا:

د پروژې عمومي مشري کوي

د پالیسیو، ستراتیژیو او تصمیمونو مسؤلیت لري

له دولتي ادارو سره تماس ساتي

۲. د همغږۍ کمیټه

د مختلفو شریکو ادارو استازي پکې وي (دولت، خصوصي سکتور،
پانگوال)

د چارو تر منځ همغږي او ستونزو حل

منظمې ناستې لري

۳. تطبیقي ټیم:

د ورځنیو کارونو مسؤل دی (عملي مدیریت، حسابداري، لوژستیک،
مالي څارنه)

د متخصصینو ټیم چې پروژې عملي کوي

۴. مالي او حسابداري څانګه:

ټول مالي جریانونه څاري

راپور ورکوي

د شفافیت تضمین کوي

۵. د پانگوالو نماینده گان:

د پانگوالو د حقونو ساتنه کوي

په پرېکړو کې برخه لري

٦. د څارنې او ارزونې واحد:

د پروژې پرمختګ ارزوي

د کیفیت کنټرول تضمینوي

اړتیاوې:

مشخص مسؤلیتونه او واکونه

د اړیکو واضح چین

د ناستو منظم مهال وېش

د راپور ورکولو سیستم

د اسنادو ثبت او شریکول

پایله:

د اداري همغږۍ جوړښت د شریک کاروبار د بریا لپاره اساسي بستر دی. پرته له واضح همغږۍ، ګډو پروژو کې ګډوډي، ضیاع، یا ناکامي رامنځ ته کېږي.

۹: د دولتي ادارو ترمنځ همکاري

د دولتي ادارو ترمنځ همغږي او همکاري د شريکو اقتصادي پروژو د بريالي تطبيق لپاره اړينه ده. کله چې دولت د خلکو د پانگو په شريکه پروژو کې ملاتړ کوي، نو مختلفو وزارتونو او ادارو ترمنځ بايد منظم ارتباط او وظيفوي همکاري موجوده وي.

اصلي برخې:

۱. د اقتصاد وزارت:

د پروژو ارزونه، منظورونه او نظارت

د پانگوالو لپاره لارښوونې او پاليسۍ جوړول

د بازار موندنې په برخه کې مرسته

۲. د ماليې وزارت:

د مالياتي اسانتياوو برابرول

د شفاف مالي حساب ورکونې سیستم جوړول

د دولتي سبسایډیو مدیریت

۳. د عدلیې وزارت:

د قانوني اسنادو برابرول

د قراردادونو قانوني کول

د شراکت حقوقي چوکاټ تنظیم

۴. د کرنې، انرژۍ یا صنایع وزارتونه (د پروژې نوعیت ته په کتو):

تخنیکي مرسته

د ځمکې یا وسایلو برابرول

د تولید معیارونه او روزنه

۵. د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت / رسنیزې ادارې:

د عامه پوهاوي کمپاینونه

د پروژو اعلانونه او تشویق

۶. د ولایتي ادارو رول:

د محلي همکارۍ تنظیم

د امنیت او ادارې ملاتړ

د شریکو پروژو لپاره ځای/اجازه برابرول

ګټې:

شفافیت، اعتبار او باور جوړوي

د منابعو مؤثر استعمال ته لاره هواروي

د کار موده لنډوي او خنډونه کموي

د خلکو ملاتړ زیاتوي

۱۰: د بازار موندنې ملي پلان (National Marketing Plan)

د شریک کاروبارونو، تولیدي پروژو او داخلي تولیداتو د ودې لپاره داسې یوه ملي ستراتیژي جوړه شي چې د بازار موندنې، توزیع، تبلیغاتو، او صادراتو اسانه او مؤثره لاره برابر کړي.

۱. د بازار څېړنه: (Market Research)

د داخلي او بهرني بازار تقاضا معلومول

د مصرفوونکو اړتیاوې، خوښې، او تمایلات پیژندل

د سیالانو فعالیت تحلیل

۲. د محصول/خدمت موقعیت ټاکنه: (Positioning)

د تولید ځانګړتیاوې مشخصول

د براند جوړول او ارزښت ورکول

د کیفیت، بېي او موجودیت وضاحت

۳. د توزیع چینې: (Distribution Channels)

د عمده پلورونکو او پرچون پلورونکو سره اړیکې

د بازار خایونه او د توزیع مراکز پراخول

د صادراتو قانوني اسانتیاوې

۴. تبلیغات او عامه پوهاوی: (Promotion)

د ملي تلویزیون، راډیو، سوشیل میډیا، بینرونو او بروشرونو له لارې
اعلانونه

د محصول نندارتونونه، سیمینارونه او نمایشګاوې

د دیني، فرهنگي او ټولنیزو ارزښتونو په پام کې نیولو سره پیغامونه

۵. د مارکېټ ته لاسرسی اسانتیاوې:

د سوداګرو لپاره د بازارونو جوړول (مارکېټ زونونه)

د پلور لپاره ډیجیټلي پلاټفورمونه (اپلیکیشن، ویب سایټ)

د ترانسپورت، بسته‌بندی او ذخیره کولو مرکزونه

۶. د صادراتو ملاتړ:

د صادراتي اسنادو اسانه پروسه

د ګمرکاتو همکاري

د نړېوالو بازارونو لپاره معيارونه

۷. روزنيز پروګرامونه:

د مارکيټنگ مهارتونو لپاره ورکشاپونه

د توليدوونکو او پلورونکو لپاره د بازار اصولو زده کړه

۸. د معلوماتو ملي سيستم:

د بازار قيمتونه، تقاضا، او عرضه آنلاين شريکول

د صادراتو او وارداتو احصايي عامول

پايله:

د بازار موندنې ملي پلان بايد د دولت، خصوصي سکتور، توليدوونکو، او سوداګرو ترمنځ د همغږۍ يو پياوړی چوکاټ جوړ کړي، څو کورني توليدات د خپل بازار موندنې ظرفيت ته ورسېږي او خلکو ته اقتصادي ګټه ورسوي.

۱۱: د صادراتو او وارداتو آسانتیا

یوه مهمه ملي اړتیا ده چې د اقتصادي ودې، پانگوالو د هڅونې، او د تولیداتو د پراخوالي لپاره بنسټیز اهمیت لري.

موخي:

د کورنیو محصولاتو نړیوالو بازارونو ته لاسرسی برابرول

بهرني توکي په شفاف، چټک او قانوني ډول واردول

د سوداګرو لپاره د پروسو آسانول او وخت خوندي کول

۱. د ګمرکي پروسو آسانتیا:

د صادراتو او وارداتو اسنادو ساده کول

د ګمرکاتو برېښنایي سیستم رامنځ ته کول

د اسنادو تایید لپاره یوځای مرکزونه جوړول

۲. د اجازو او جوازونو چټک ورکول:

-د صادراتو لپاره د تجارتي جواز، روغتیا، کیفیت، او معیار سندونه په چټک ډول برابرول

د وارداتو لپاره د اړتیا وړ اسنادو منظمه پروسه

۳. د ترانسپورت اسانتیاوې:

د مالونو د انتقال لپاره ترانسپورتي دهلېزونه پراخول

د رېل، سړک او هوايي دهلېزونو تنظیم

د بار وړلو لپاره د لوجسټیکي مرکزونو جوړول

۴. د ماليې او تعرفو تنظیم:

صادراتو ته مالياتي معافیت یا تخفیف

د وارداتو لپاره منظم تعرفه‌ای سیستم

د فساد مخنیوي لپاره روڼتیا

۵. د سوداګرو ملاتړ:

د صادراتي تولیدوونکو لپاره مالي تضمین او پورونه

د سوداګرو د ستونزو لپاره د شکایت حل ځانګړی میکانیزم

د سوداګرو د ثبت او راجستر اسانه کول

۶. نړیوالو بازارونو ته لاسرسی:

د دوه اړخیزو تجارتی تړونونو پراخول

د نندارتونونو، تجارتی کنفرانسونو او بازار موندنې اسانتیا

۲: د کرنیزو فابریکو پراختیا

د هېواد د ځان پیاوړتیا، د خوراکي توکو د تولید زیاتوالي، او د کلیوالو خلکو د عاید لوړولو لپاره حیاتي اهمیت لري.

۱. موخې او اهمیت:

د کرنیزو محصولاتو پروسس، بسته‌بندی او ذخیره

د حاصلاتو د ضایعاتو مخنیوی

د کار زمینه برابرو

صادراتو ته د ليرد چمتووالی

د کرنیزو تولیداتو ارزښت لوړول

۲. اړینې برخې:

د غنمو، وریجو، جوارو او نورو غلو دانو پروسس فابریکې

د میوو او سبزیو وچولو او بسته‌بندۍ فابریکې

د لبنیاتو پروسس فابریکې

د غوړیو، رب، جوس، مربا او نورو خوراکي توکو جوړولو فابریکې

د حیواني خوړو تولید فابریکې

د کیمیاوي سرې او کرنیزو دواوو فابریکې

۳. د پراختیا لپاره اړین ګامونه:

زېربناوې:

صنعتي پارکونه، سړکونه، برېښنا، اوبو ته لاس‌رسی

مالي ملاتړ:

پوړونه، سبسایډۍ، او شریک کاروبارونه

تخنیکي ظرفیت لوړونه:

د کارکوونکو مسلکي روزنه

د عصري ماشینونو واردات او نصب

بازار موندنه:

داخلي او نړيوال بازارونو ته د محصولاتو معرفي

بسته‌بندي او د معيارونو برابرول

قانوني اسانتياوې:

د جواز اسانه ورکول

د مالياتو معقول تعرفي

د صادراتو تشويقي پاليسي

۴. پايله:

د کرنيزو فابريکو پراختيا يو مهم اقتصادي گام دی چې هم د هېواد کرڼه پياوړې کوي، هم د کار زمينې برابرې، او هم د صادراتو ظرفيت لوړوي.

۱. موخې:

د کرنيزو محصولاتو پروسس او بسته‌بندي

د توليداتو ارزښت لوړول

د کروندگرو لپاره د بازار تضمين

د وارداتو ځای نيول او صادراتو ته زمینه برابرول

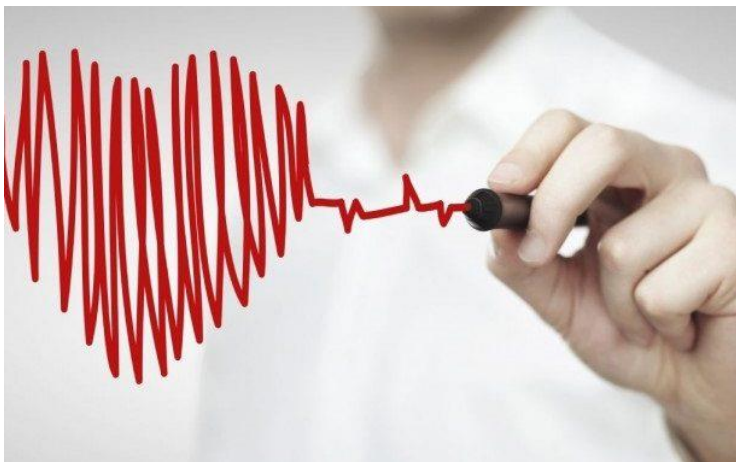
۲. اړينې فابريکې:

د وريجو پاکولو او بسته‌بندي فابريکې

- د غڼمو او اوږو پروسس فابریکې
- د سبزیجاتو وچولو او کنسرو کولو فابریکې
- د لبنیاتو تولید (شیدې، مستې، پنیر)
- د مېوو جوس جوړولو او صادراتو فابریکې
- د غوړو استخراج فابریکې) لکه کتان، لمر گل، زیتون (
- د حیواني خوراک فابریکې
- د کرنیزو تخمونو پاکولو او اصلاح فابریکې
۳. د دولت رول:
- د صنعتي پارکونو دننه ځمکه ارزانه برابرول
- د ماشین آلاتو وارداتو ته تعرفوي آسانتیاوې
- د بریښنا، سړک، اوبو او نورو اسانتیاوو برابرول
- د پوړونو او سبسایډی سکیمونه
۴. د پانگوالو او کروندگرو ونډه:
- د شریکه پانگې ماډلونه تطبیقول
- د کوپراتیفونو له لارې ګډ تولید او پروسس
- د قراردادي کرنې ترویج

۵. پایلې یی د کرنیزو محصولاتو ضایعات کمیږي ،کروندگر ثباتدار عاید پیدا کوي ،نوي کاري فرصتونه منځته راځي ،د هېواد اقتصادي خپلواکي پیاوړې کیږي

۱۳: د روغتیایی سکتور ملاتړ

یو له مهمو ملي لومړیتوبونو څخه دی، ځکه دا سکتور د خلکو د ژوند، سوکالۍ او ټولنیزې هوساینې مستقیم اغېز لري. لاندې مهم ټکي پکې شامل دي:

۱. د عامې روغتیا اسانتیاوې پراخول

د ولایتي او ولسوالیو په کچه د روغتونونو، کلینیکونو او صحي مرکزونو جوړول یا پراخول

د موبایل کلینیکونو ملاتړ د لرو پرتو سیمو لپاره

د بیرنیو خدماتو لکه امبولانسونو زیاتول

۲. د درملو او طبي وسايلو چمتووالی

د اساسي درملو دوامدار تامین

د طبي وسايلو عصري کول

د درملو وارداتو او تولید ته اسانتیا برابرول

د دولتي درملتونونو جوړول د مناسب قیمت لپاره

۳. د روغتيايي پرسونل ملاتړ

د ډاکترانو، نرسانو، قابلو او تخنیکي کارکوونکو روزنه

د امتیازاتو لوړول، ځانګړي خصوصاً په لرو پرتو سیمو کې

د تخصصي زده کړو لپاره بورسونه او کورسونه

۱۴: د انرژي تولید عامه-خصوصي پروژه-Public) Private Partnership - PPP)

۱. پروژه پېژندنه

دا پروژه د دولت او خصوصي سکتور ګډه همکاري ده چې هدف یې د انرژي تولید پراخول او د انرژي کموالی حل کول دي. په دې پروژه کې خصوصي شرکتونه د پانګې، تخنیکي مهارتونو او مدیریت له لارې برخه اخلي، او دولت د اسانتیاوو، قانوني ملاتړ او نظارت چمتو کوي.

۲. د پروژې اهداف

- د بریښنا تولید زیاتول (سولر، باد، هایدرو، ګاز، او نور منابع)

- د انرژي په برخه کې د پانګونې لپاره مناسب چاپیریال برابرول

- د انرژي کیفیت او دسترسی ته وده ورکول

- د انرژي سکتور کې د خصوصي سکتور ونډه او تخصص جذبول

۳. د دولت ونډه

- د قانوني او حقوقي چوکاټ برابرول
- د ځمکې یا ځای چمتو کول
- د مالی او تخنیکي ملاتړ برابروالی
- د اسانتیاوو لکه شبکو، ترانسپورت او امنیت تضمین
- د پروژې د شفافیت او نظارت لپاره اداري همغږي رامنځته کول

۴. د خصوصي سکتور ونډه

- د انرژي تولید لپاره پانگونه کول
 - د عصري ټکنالوژۍ او مدیریت کارول
 - د پروژې پرمخ بیولو او عملیاتي چارو تنظیمول
 - د کیفیت او چاپیریال معیارونو مراعات
- ### ۵. مالي جوړښت

- د پانگونه (مثلاً ۶۰٪ خصوصي او ۴۰٪ دولتي)
- د ګټې او ټاوان شریکول د تړون له مخې
- امکان لري دولتي تضمینات او مالی آسانتیاوې ورکول شي

۶. تمويل او منابع

-د نړيوالو مالي ادارو لکه نړيوال بانک، آسيایي پرمختیايي بانک څخه مالي ملاتړ

-د خصوصي بانکونو، پانګه والو، او نړيوالو شرکتونو برخه اخیستل

-د انرژي تولیدي ماشین آلاتو واردات یا تولید داخلي کول

۷. ګټې

-د انرژي کموالی حل

-د کاري فرصتونو زیاتوالی

-اقتصادي وده د انرژي په پراخېدو سره

-د انرژي قیمتونو کموالی

-د چاپیریال ساتنه د پاکو انرژيو له لارې

۸. ننګونې

-د شفافیت ټینګښت

-د پانګوالو حقوقو خونديتوب

-د ټکنالوژۍ انتقال او روزنه

-د پروژې اوږدمهاله ملاتړ

۹. پایله

د انرژي تولید په برخه کې د عامه-خصوصي مشارکتونو پراخول یو موثر ګام دی چې کولی شي د هېواد د پرمختګ او د خلکو د ژوند د ښه

والي لپاره نوې انرژي او حل لارې وړاندې کړي. دولت باید د دې ډول پروژو لپاره مناسب چاپیریال برابر کړي او خصوصي سکتور ته د پانګونې زمینه برابره کړي.

۵: د پانګوالو جذب لپاره کمپاین پلان

۱. هدف

د خصوصي او عامه پانګوالو توجه جلبول، د شریک کاروبارونو په پروژو کې پانګونه هڅول، او د باور فضا رامنځ ته کول.

۲. هدف منونکي

-محلي پانګوال (صنعتګر، بزګران، سوداګر)

-افغان کډوال او بهرني پانګوال

-ځوانان او کارپوهان

۳. کمپاین تاکتیکونه

معلوماتي غونډې او ورکشاپونه :د پانګونې فرصتونو، ګټو، او شفافیت په اړه

تبلیغاتي مواد: پوسترونه، بروشرونه، ویډیوګانې په پښتو، دري، او انګلیسي ژبو

رسنۍ: تلویزیون، راډیو، آنلاین چینلونه او ټولنیزې شبکې (فېسبوک، ټویټر، انسټاګرام)

برېښنالیک او موبایل پیغامونه :هدفمند پیغامونه د پانګوالو لپاره

شخصي لیدنې: د مهمو پانګوالو سره ملاقات او د باور جوړولو هڅې

پانګه اچوونکو ته تخنیکي او حقوقي مشوره: د قراردادونو، ګټو او خطرونو په اړه

۴. پیغامونه

-د شریک کاروبارونو قانوني او شفاف چوکاټ

-د دولت ملاتړ او تضمینونه

-د ګټې او تاوان مساوي ویش

-د پانګونې کم خطر او د عاید غوره فرصتونه

-د ټولنې او اقتصاد په پراختیا کې د پانګوالو مثبت رول

۵. لاسته راوړنې

-د پانگوالو شمیر زیاتول

-د ګډو پروژو لپاره کافي پانګه راتولول

-د خلکو باور او همکاري لوړول

-اقتصادي وده او د کار فرصتونه زیاتول

۶. وخت او بودیجه

-د کمپاین موده: ۳-۶ میاشتې

-بودیجه: د تبلیغاتو، غونډو او مشورتي خدماتو لګښتونه په پام کې نیول

۱۶: عامه پوهاوی او رسنیز کمپاین

۱. هدف

د خلکو د پوهې لوړول، د شریک کارویارونو اهمیت تشریح، د پانګونې ګټې او د شفافیت تضمین په اړه عامه پوهاوی رامنځ ته کول.

۲. هدف منونکي

- عام خلک

- سوداګر او پانګوال

- ځوانان او محصلین

- دولتي مامورین

۳. کمپاین تاکتیکونه

تلویزیوني او راډیويي خپرونې: ځانګړې پروګرامونه، انټرویوګانې، مستندونه او اعلانونه

ټولنیزې شبکې: فېسبوک، انسټاګرام، ټویټر، یوټیوب کې معلوماتي پوستونه، ویډیوګانې او لایو ناستې

- پوسترونه او بروشرونه: په عامه ځایونو کې د پوهاوي لپاره

مخبرو او کلیو کې غونډې: د خلکو سره مخامخ خبرې، پوښتنې ځوابونه

خبري رسنۍ: مقالې، راپورونه او ځانګړې خپرونې

تعاملې پلیټفارمونه: د خلکو نظرونه راټولول او پوښتنې ځوابول

۴. پیغامونه

- شریک کاروبارونه څنگه د ټولو لپاره ګټه لري

- د پانګونې شفافیت او قانوني ملاتړ

- د اقتصادي ودې او د کار فرصتونو زیاتوالی

- د ټولنې د پرمختګ لپاره ګډ کار اهمیت

- د پانګوالو حقونو خونديتوب

۵. لاسته راوړنې

- د خلکو په منځ کې باور زیاتوالی

- د شریک کاروبارونو لپاره د پانګوالو او ملاتړ کوونکو شمیر لوړول

- د حکومت د اقتصادي پروژو ملاتړ ټینګول

- د اقتصادي پرمختګ لپاره ټولنیز ملاتړ

۶. وخت او بودیجه

- موده: ۳ تر ۶ میاشتې

- بودیجه: د تبلیغاتو، خپرونو، چاپي موادو او غونډو لګښتونه

۷. ارزونه او تعقیب

۱۷: د شفاف حساب ورکولو سیستم

۱. تعریف

شفاف حساب ورکولو سیستم هغه میکانیزم دی چې له مخې یې ټول مالي معاملي، لګښتونه او عایدات په روڼ او ښکاره ډول ثبت او اعلان شي، خو د ټولو شریکانو باور وساتل شي.

۲. موخي

-د پانګوالو د پیسو خونديتوب تضمین

-د مالي فساد مخنیوی

-د پروژه ګانو د شفاف مدیریت یقیني کول

-د شریکه کاروبارونو په فعالیتونو کې اعتماد رامنځ ته کول

۳. مهم عناصر

رون مالي ثبت: ټولې عايدات او لگښتونه بايد په تفصيل سره ثبت شي .
مستقل مالي څارنه: د مالياتو، دولتي يا خپلواکو ادارو لخوا د مالي چارو
باقاعده معاينه .

عمومي راپورونه: د پروژې مالي وضعيت په منظم ډول شريکانو او
اړوند ادارو ته وړاندې کول .

الکترونيکي سيستمونه :د مالي معاملو ثبت او څارنه د کمپيوټر او
انټرنيت له لارې، ترڅو د غلطيو او درغليو مخنيوی وشي .

مالي شفافيت ته د لاسرسي حق: ټول شريکان بايد وکولی شي مالي
اسنادو ته لاسرسی ولري .

۴. د تطبيق میتودونه

-د حساب ورکولو لپاره یو مشخص مالي ټیم ټاکل .

-د بودیجې او لگښتونو له پوره پلان جوړولو وروسته تایید .

-د مالي راپورونو د خپرولو مهالویش جوړول (مثلاً میاشتني یا ربع
کلني راپورونه) .

-د څارونکو کمیټه جوړول چې د مالي چارو په کتنه کې مرسته وکړي .

۵. ګټې

-پانګوال ډاډمن کيږي چې پیسې په سمه توګه کارول کيږي .

-د فساد، اختلاس او مالي بې نظمۍ مخنیوی.

شفاف حساب ورکول هغه پروسه ده چې په کې ټول مالي راکړې ورکړې او لگښتونه په واضح، منظم، او د هر چا لپاره د څارلو وړ ډول ثبت او څرگندېږي.

۲. اهمیت

-د پانگوالو باور زیاتوي .

-د فساد او ناوړه استفادې مخنیوی کوي .

-د پروژو پرمختګ او اغیزمنتیا تضمینوي .

-د مالي منابعو سم مدیریت یقیني کوي .

۳. کلیدي عناصر

-منظم مالي راپورونه چې په ټاکلي وخت وړاندې شي .

-د حسابونو د تفتیش (Audit) یو مستقل او مسلکي ټیم .

-د مالي اسنادو د ثبت لپاره معیاري سیستمونه (لکه کمپیوټري نرم افزارونه) .

-د ټولو لگښتونو او عوایدو تفصیلي ثبت .

۴. د تطبیق میتودونه

-د هرې پانګې او لګښت شفاف ثبت او د اړوندو اسنادو ساتنه .

-د مالي راپورونو عمومي لاسرسي ته برابرول (د ټولو شریکانو لپاره) .

-د دروغجن يا جعلي حساب ورکولو د مخنيوي لپاره جدي قوانين او سزاګانې .

-د مستقل داخلي او خارجي تفتيشونو تنظيمول .

۵. ګټې

-پانګوال د خپلو پيسو د استعمال په اړه دقيق معلومات ترلاسه کوي .

-د پروژې مدیریت په رښتیني ډول نظارت کېږي .

-د مالي شخړو مخنيوی او حل اسانه کېږي .

-د عامو خلکو او دولتي ادارو باور لوړېږي .

۶. نتیجه

شفاف حساب ورکولو سیستم د هر ډول شریک کاروبار د بریا او دوام لپاره اساسي شرط دی چې پانګوالو ته امنیت او ډاډ ورکوي او د پروژې په سمه او قانوني توګه پرمخ وړل یقیني کوي

۱۸: د نړیوالو مرستو جذب

۱. تعریف

د نړیوالو مرستو جذب هغه پروسه ده چې له مخې یې هیوادونه یا سازمانونه د بهرنیو هیوادونو، نړیوالو ادارو او خیریه مؤسسو څخه مالي، تخنیکي یا انساني مرستې ترلاسه کوي.

۲. موخې

-د اقتصادي پراختیا لپاره لازمي مالي سرچینې برابرول

-د پرمختیايي پروژو ملاتړ او پیاوړتیا

-د انساني ژوند شرایطو ښه کول، لکه روغتیا، تعلیم، او بیارغونه

-د تخصصي تخنیکي ملاتړ ترلاسه کول

۳. مهم عناصر

روېښانه پروژې او پلانونه :د مرستو غوښتنې لپاره بايد مشخص، واضح او عملي پروژې وړاندې شي .

شفافيت او حساب ورکونه :نړيوال بنسټونه د شفافيت او دقيقو راپورونو غوښتنه کوي .

قانوني چوکاټ: د نړيوالو مرستو د جذب لپاره بايد مناسب قوانين او مقررات وي .

تخصصي ټيم: د مرستو د مديريت، غوښتنې او تطبيق لپاره تجربه لرونکي کسان اړين دي .

۴. د تطبيق ميتودونه

-د مرستو لپاره رسمي غوښتنليکونه او پروپوزلونه ترتيبول .

-د نړيوالو سازمانونو او سفارتونو سره اړيکې نيول او همکاري پراخول .

-د پروژو په اړه دقيق او منظم راپورونه وړاندې کول .

-د نړيوالو معيارونو سره سم پروژې تطبيقول .

۵. ګټې

-د هيواد د بيارغونې او پرمختګ چټکتيا .

-مالي فشار کمېدل او اقتصادي وده .

-د تخصصي ټکنالوژۍ او مهارتونو انتقال .

-د نړيوالو اړيکو پراخول او د باور زیاتوالی .

۱۹: د ځوانانو د نوښتونو ملاتړ

۱. تعریف

د ځوانانو د نوښتونو ملاتړ هغه پروسه ده چې د ځوانانو خلاقیت، نوي نظریې، او ابتکارات په مختلفو برخو کې وده او پرمختګ ورکړي.

۲. اهمیت

-د ځوانانو وړتیاوې او وړتیاوو ته وده ورکوي .

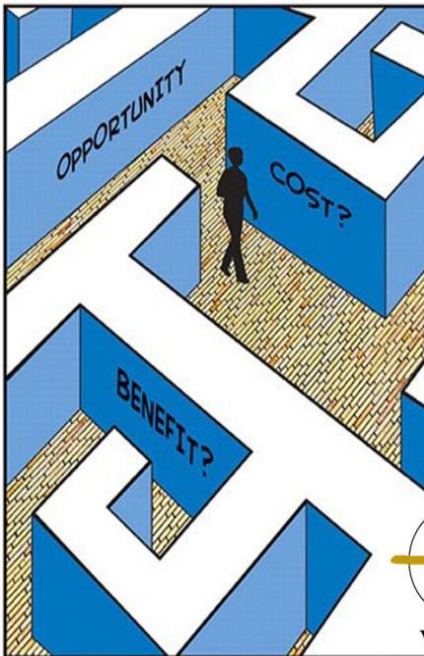
-د هېواد اقتصادي او ټولنیز پرمختګ کې نوښتونه راولي .

-د بېکارۍ د کمولو او د کار فرصتونو د زیاتولو سبب ګرځي .

-ځوانان د تصمیم نیونې په پروسو کې شاملوي .

۳. کلیدي عناصر

-د نوښتګرو لپاره روزنیز ورکشاپونه او زده کړې .

- د نوبټونو لپاره مالی ملاتړ او ګرانتونه (مرستی) .
- د ابتکارونو د پیژندنې او بازار موندنې اسانتیاوې .
- د مشورو او لارښوونې سیستمونه (مینټورینگ) .

۴. د تطبیق میتودونه

- د ځوانانو لپاره د نوبټ پروژو د پیل او پراختیا لپاره ځانګړي صندوقونه جوړول .
- د نوبټګرو لپاره د نوې ټکنالوژۍ او معلوماتي منابعو برابرول .
- د ځوانانو د نوبټونو سیالۍ او نندارې تنظیمول .
- د حکومت، خصوصي سکتور او نړیوالو سازمانونو ترمنځ همکاري پراخول .

۵. ګټې

- ځوانان په اقتصادي فعالیتونو کې برخه اخلي .
- نویو نظریو او ټکنالوژیو پراختیا چې ټولنه او اقتصاد قوي کوي .
- د ځوانانو کلتوري او تخلیقي وړتیاوې جذب او وده کوي .
- د بېکاري کچه کمېږي او د ژوند معیار لوړوي .

۶. نتیجه

د ځوانانو د نوښتونو ملاتړ د هېواد راتلونکي لپاره حیاتي دی چې دوی ته د پرمختګ او ځان ثابتولو زمینه برابرې او ټولنې ته نوې انرژي او پرمختیا راولي

د دې شریک کاروباري طرحې له مخې، بنځو ته د کاروبار زمینه برابرول یوه مهمه او اساسي برخه جوړوي،

۲۰: د بنځو د پانګوالی هڅونه

بنځی کولای شی غیر مستقیم برخه واخلي د خپل کورنی غړو په واسطه او کولای شی د لږ پانګې له لارې ګډون وکړی (لکه ۲۰۰۰ افغانۍ)، خو هغه بنځي چې مالي وس نه لري هم برخه واخلي.

۲۱: د کوچنیو ولایتونو اقتصادي وده

۱. تعريف

کوچني ولایتونه هغه سیمې دي چې د نفوس او اقتصادي فعالیت له نظره نسبتاً لږ پراخې او کمزوري دي. د دغو سیمو اقتصادي وده د سیمه ییزو منابعو په سم مدیریت او پراختیا سره د خلکو ژوند ښه کول هدف لري.

۲. اهمیت

د هېواد ټولنیز او اقتصادي توازن ساتل .

د بېکارۍ کموالی او د ژوند معیار لوړول په کمه پرمختللي سیمه کې .

-د داخلي كډوالی مخنيوی، ځكه خلك كمو فرصتونو له كبله ښارونو ته نه ځي .

-د ملي اقتصاد پراختيا او د ټول هېواد په پرمختگ كې مساوي برخه لرل.

۳. كليدي اقدامات

-د ځايي زراعت، صنعت او سوداگرۍ وده .

-د بنسټيزو اسانتياوو لكه سړكونه، اوبه، برېښنا او مخابراتو پراختيا .

-د وړو او متوسطو كاروبارونو (SMEs) لپاره مالي او اداري ملاتړ .

-د ځايي استعدادونو روزنه او تخنيكي زده كړې .

-د سيمه ييزو توليداتو لپاره بازار موندنه او صادراتو ته اسانتياوې.

۴. د تطبيق میتودونه

-د حكومت او خصوصي سكتور ترمنځ شريك كاروبارونه پيل كول .

-د كوچنيو ښارونو او كليوالو سيمو لپاره ځانگړي پرمختيايي پروژې جوړول .

-د ځايي خلكو د مشاركت لپاره د تصميم نيونې پروسې پياوړې كول .

-نړيوالو او سيمه ييزو مرستندويه ادارو سره همكاري .

۵. گټې

-په سیمه کې د اقتصادي فعالیتونو زیاتوالی او د خلکو د عاید زیاتوالی.

-د بېکارۍ کمښت او د ټولنیزو ستونزو کموالی .

-د سیمې ثبات او امنیت ټینګښت .

-د ملي اقتصاد پراختیا کې مثبت رول.

۲۲: د حرفوي زده کړو پروګرامونه

۱. تعریف

حرفوي زده کړې هغه تعلیمي پروګرامونه دي چې هدف یې زده کوونکو ته عملي مهارتونه او تخصصي پوهه ورکول دي خو هغوی په مختلفو حرفوي برخو کې د کار زمینه پیدا کړي.

۲. اهمیت

- د ځوانانو لپاره د کار فرصتونو رامنځته کول .
- د بېکارۍ کموالی او اقتصادي خپلواکي .
- د هېواد د صنعتي، خدماتي او زراعتي سکتور لپاره ماهر او تجربه کار ځواک برابرول .
- د مهارتونو پراخولو له لارې د شخصي او ټولنیز پرمختګ تضمین.

۳. کلیدي برخي

-تخنیکي زده کړې (لکه برقي کار، میخانیکي، کمپیوتر، ساختماني کارونه)

-حرفوي مهارتونه (لکه سلاي، خیاطي، کابلیت، لاسي صنایع)

-خدماتي زده کړې (لکه د خوراکي توکو چمتو کول، د روغتیا لومړنۍ مرستې، د موټر چلولو زده کړې)

-کرنیزې زده کړې (لکه د حیواناتو پالنه، باغواني، د زراعتي ماشینونو کارونه)

۴. د تطبیق میتودونه

-د ښوونځیو، تریننګ مرکزونو او فابریکو ترمنځ همکاري .

-د زده کړې دوره کې عملي تجربې ورکول .

-د خصوصي سکتور او حکومت ترمنځ شراکت .

-د نړيوالو مرستو او پروژو څخه گټه اخيستل.

۵. گټې

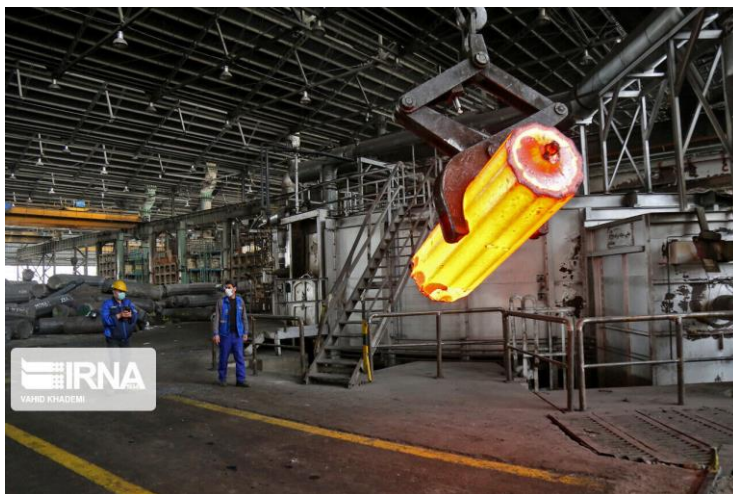
-زده کوونکي د کار بازار ته په مستقیم ډول تیارېږي .

-د مهارت لرونکو کارمندانو کموالی له منځه ځي .

-د هېواد اقتصادي ودې لپاره بنسټیز انساني سرچینې چمتو کېږي .

-د ځوانانو د روحي او اقتصادي پرمختګ زمینه برابریږي.

۲۳: د معیاري تولید سیستم جوړول

۱. تعریف

معیاري تولید سیستم یو تنظیم شوی بهیر دی چې د محصولاتو د کیفیت لوړولو، تولید د لګښت کمولو، او د تولید پروسې مؤثریت تضمین لپاره جوړېږي.

۲. اهمیت

- د محصولاتو یو شان کیفیت تضمینول .
- د تولید د وخت او منابعو سپما کول .
- د ضایعاتو او خطاګانو کمښت .
- د پیروونکو رضایت لوړول او د بازار سیالي زیاتول.

۳. کلیدي برخي

- د تولید پروسې معیارونه ټاکل (سټندردونه) .
- د موادو او تجهیزاتو کیفیت کنټرول .
- د کارکوونکو روزنه او مسلکي پرمختګ .
- د تولید هر پړاو معیاري کول او د اسنادو ثبت .
- د کیفیت تضمین سیستمونه (QA/QC).
- د دوامداره اصلاحاتو او نوښتونو پلي کول (Kaizen, Lean Manufacturing).

۴. د جوړولو میتود

- د موجوده تولید پروسې تحلیل او کمزوریو پېژندنه .
- معیارونو جوړول چې د تولید کیفیت او پروسې پورې اړه لري .
- د کارکوونکو لپاره روزنیز کورسونه برابرول .
- د کیفیت څارنې او ازموینې سیستم جوړول .
- د تولید په جریان کې د معلوماتو راټولول او ارزول .
- د پرمختګ او اصلاح لپاره د راپورونو جوړول او عملي کول.

۵. ګټې

- د تولید د محصول کیفیت ثابت ساتل .

-د تولید لگښتونه کمول .

-د تولید سرعت او کاري موثریت زیاتول .

-د کارکوونکو فعالیت ښه کول او د تولید په بهیر کې د تېروتنو کموالی.

-د مشتریانو باور او رضایت ترلاسه کول.

۲۴: مالیاتو کی آسانتیایوې

۱. تعریف

د مالیاتو آسانتیایوې هغه تدابیر دي چې د حکومت لخوا د مالیاتو د راټولولو په پروسه کې اسانتیا، ساده‌گی او شفافیت راولي ترڅو د مالیاتو ورکونکو لپاره بار کم کړي او د مالیاتو نظام اغیزمن کړي.

۲. اهمیت

- د مالیاتو د راټولولو کچه لوړوي .
- د مالیاتو ورکونکو رضایت زیاتوي .
- د مالیاتو ورکولو پروسه ساده او چټکه کوي .
- د مالیاتو په برخه کې فساد او بی‌قاعدگی کموي .

-د سوداگری چاپیریال ښه کوي او اقتصادي وده هڅوي.

۳. کلیدي آسانتیاوې

آنلاین مالیاتي سیستم: د مالیاتو د ورکولو، ثبت او راپور ورکولو لپاره آسانه انټرنیټي پلیټ فارمونه .

شفاف قوانین: ساده، واضح او د هر چا لپاره قابل فهم مالیاتي قوانین .

مالیاتي معافیتونه او تخفیفونه: د ځانګړو سکتورونو، SMEs یا ځوانو پانګوالو لپاره مالیاتي اسانتیاوې .

د مالیاتو د محاسبې او ورکولو ساده طریقي: د پیچلو فورمو کمول او د محاسبې لپاره واضح لارښوونې .

د مالیاتو ورکولو لپاره اوږد مهاله پلانونه: لکه قسطنونو کې مالیات ورکول .

د مالیاتو د شکایتونو د حل آسانه میکانیزمونه: د ستونزو ژر او عادلانه حل .

تعلیمي پروګرامونه: د مالیاتو د حقایقو او مکلفیتونو په اړه عامه پوهاوی.

۴. ګټې

-د مالیاتو د راټولولو سیستم شفاف او عادلانه کیږي .

-پانګوالو ته د کاروبار چلولو اسانتیا برابرېږي.

-د مالیاتو ورکولو پروسه به له ستونزو او له وخت نه ضایع کېدو سره ترسره کېږي .

-د مالیاتو ورکونکو باور زیاتېږي او د مالیاتو فرار کمېږي .

-حکومت ته د عایداتو زیاتوالي زمینه برابریږي.

۵. نتیجه

د مالیاتو په سیستم کې آسانتیاوې د حکومت او سوداګرو تر منځ د اعتماد کچه لوړه وي او اقتصادي ودې ته وده ورکوي . ساده او روڼ مالیاتي میکانیزمونه د هېواد په اقتصادي پرمختګ کې مهم رول لري.

۲۵: د خطر مدیریت میکانیزم

۱. تعریف

د خطر مدیریت میکانیزم هغه پروسه او لارې چارې دي چې د احتمالي خطرونو پیژندلو، ارزولو، مخنیوي، کنټرول او مدیریت لپاره کارول کېږي، خو د کاروبار او پانګې زیانونه کم او مخنیوی وشي.

۲. اهمیت

- د مالي، فزیکي او انساني زیانونو کمښت .
- د کاروبار دوام او ثبات تضمینول .
- د غیر متوقع ستونزو پر وړاندې چمتووالی .
- د پانګوالو باور لوړول .

-د ستونزو په پېښو کې چټک او اغېزمن غبرگون.

۳. کلیدي برخې

خطر پېژندنه: د احتمالي خطرونو معلومول لکه مالي زیان، طبیعي آفتونه، امنیتي ستونزې، تخنیکي ستونزې .

خطر ارزونه: د هر خطر احتمال او اغېز اندازه کول .

خطر کمول: اقدامات کول ترڅو خطرونه کم یا له منځه یوسي، لکه بیمه کول، احتیاطي پلان جوړول .

خطر کنټرول: د خطرونو څارنه او مدیریت د اړوندو قواعدو او اصولو په رڼا کې .

د بحران پلان: د اضطراري حالتونو لپاره چټک عمل پلانونه جوړول .

-مخکې له مخکې چمتوالی: د امکاناتو او منابعو برابرول د احتمالي خطرونو په صورت کې

۴. ګټې

-د پانګې ساتنه او د زیانونو کمول .

-د کارکوونکو او پانګوالو امنیت زیاتول .

-د کاروبار اعتبار لوړول .

-د تصمیم نیولو لپاره ښه معلومات او چمتوالی .

-د اقتصادي بحرانونو او خطرونو پر وړاندې مقاومت زیاتول.

۲۶: د نظارت او ارزونې کمیټې جوړښت

۱. رئیس: یو باصلاحیته، بې طرفه او متخصص شخص.
۲. د مالي چارو متخصص: د مالي شفافیت، حساب ورکولو او بودیجې ارزونې لپاره.
۳. د حقوقي چارو غړی: د قراردادونو، پانگوالو حقوقو، او قانوني چوکاټ څارنه.
۴. د پانگوالو استازی: د ونډوالو له لوري منتخب کس.
۵. د تخنیکي/سکتوري متخصصین: د درملتون، فابریکې یا بل اړوند سکتور مسلکي غړي.
۶. د ښځو استازی: د ښځینه پانگوالو د ونډې او حقوقو ساتلو لپاره.
۷. د دولت استازی (د اړوند ادارې له لوري): د حکومتي همغږۍ لپاره.

د کميټې مسؤليتونه:

- د کاروبار د عملي تطبيق څارنه.
- د مالي شفافيت ارزونه (هره مياشت يا ربعي ته راپور).
- د پانگوالو د شکايتونو اورېدنه او حل.
- د گټې او تاوان حسابونه منظم ارزول.
- د قراردادې شرکتونو، اجاره لیکونو او تدارکاتو قانوني ارزونه.
- د بنځو، ځوانانو او معلولينو ونډې ارزونه.
- د راپورونو برابرول د حکومت، پانگوالو او ولس لپاره.

د فعاليت طريقه:

- مياشتنۍ يا ربع وار ناستې.
- د راپورونو علني خپرول.
- د مالي حسابونو او بوديجي تفصيل شريکول.
- د غړيتوب معياري طرز العملونه.

٢٧: د شفافې ونډې ویش سیستم اساسي اصول

١. ونډه د پانګې مطابق:

هر څوک به د خپلې پانګې مطابق ونډه لري .

مثال : که ټول پانګ = 600,000 افغانۍ وي او يو کس 6,000 ورکړي، نو د هغه ونډه 1٪ کيږي.

2. د ونډو اسناد:

هر پانګوال ته د ونډې سند (Share Certificate) ورکول کيږي، چې قانوني ثبوت لري.

٣. قانوني راجستر:

د ټولو پانګوالو لیست، د هر یوه نوم، پوره معلومات او اندازه د ونډې سره ثبتيږي.

٤. ګټه او توازن:

د کاروبار خالصه گټه به د وندو په اندازه تقسیمېږي. ټوان هم د وندې پر اساس شریکېږي.

۵. حساب ورکونه:

شفاف مالي راپورونه به هره میاشت یا ربعي ته پانگوالو ته ورکول کېږي.

۶. بربننایي مدیریت:

که امکان وي، یو ساده سیستم یا اپلیکیشن دی جوړ شي، چي هر پانگوال پخپل موبایل د خپلې وندې وضعیت، گټه او راپورونه وگوري.

۷. قانوني تعهد لیک:

ټول پانگوال باید یو حقوقي سند (موافقتنامه) لاسلیک کړي، چي د وندې شرایط، گټه، مسؤلیت، او د شراکت اصول پکې لیکل شوي وي.

۸. د وندې انتقال:

د وندو پلور یا انتقال باید د کمیټې له تایید پرته ممکن نه وي، ترڅو ګډ کاروبار له خطر سره مخ نه شي.

د دې سیستم ګټې:

- هر پانگوال مطمئن وي چي ونډه یې خوندي ده.

٢٨: ټولنيز باور جوړول

١. تعريف

ټولنيز باور هغه احساس او اعتماد دی چې خلک په یو بل، په موسسو، حکومت او ټولنه کې لري. دا باور د همکارۍ، شفافیت او عدالت بنسټ جوړوي.

٢. اهمیت

- ټولنه کې د یووالي او ثبات سبب ګرځي .
- د خلکو تر منځ همکاري او متقابل ملاتړ زیاتوي .
- د حکومت او خلکو تر منځ اعتماد رامنځته کوي .
- اقتصادي فعالیتونه په اسانه او موثر ډول مخ ته وړي .

-فساد او بی عدالتي کموي.

شفافیت: په ټولو پروسو کې واضح او رویتیا رامنځته کول .

عدالت: د ټولو لپاره مساوي حقونه او فرصتونه برابرول .

مسئولیت منل: ادارې او خلک باید خپلې ژمنې پوره کړي .

معلوماتو ته لاسرسی: خلکو ته د اړینو معلوماتو په وړاندیز سره باور زیاتول .

د خبرو اترو او شفافو بحثونو ملاتړ: د اختلافاتو حل په صلح آمیزه توګه .

عامه ګډون: د خلکو ګډون په پریکړو کې تضمینول .

د فساد مخنیوی: د ناقانونه کړنو جدي تعقیب او سزا ورکول.

۴. ګټې

-حکومت ته د خلکو ملاتړ زیاتوي .

-د ټولنې ثبات او پرمختګ ته زمینه برابروي .

-پانګوالو او کاروبارونو ته د باور فضا رامنځته کوي .

-د ټولنیزو کړکېچونو مخه نیسي .

-د ملي پروژو بریالیتوب تضمینوي.

۲۹: د اقتصادي پرمختګ لپاره ګډ ګامونه

۱. د ملي همکارۍ رامنځته کول

د حکومت، خصوصي سکتور، او ټولنیزو بنسټونو ترمنځ قوي همغږي او همکاري بايد رامنځته شي ترڅو د اقتصادي پرمختګ لپاره ګډ اهداف وټاکل شي.

۲. د پانګونې چاپيريال ښه کول

شفاف قوانين، اسانه اداري پروسې، او د فساد کمول ترڅو پانګوال په امن او اعتماد سره خپلې پانګونې وکړي.

۳. د بنسټيزو زیربناوو پراختيا

لکه برېښنا، سړکونه، ټيليفون او انټرنېټ خدمتونه چې د توليد او سوداګرۍ لپاره مهم دي.

۴. د زده کړو او مهارتونو لوړول

د کارگرو او ځوانانو لپاره د مسلکي زده کړو او مهارتونو روزنه ترڅو د بازار اړتیاوې پوره کړي.

۵. د تولید او صنعتي سکتور پراخول

د کورنیو تولیداتو ملاتړ او د صنعتي واحدونو جوړول ترڅو واردات کم او صادرات زیات شي.

۶. د کرنې او مالدارۍ ملاتړ

نوې ټکنالوژۍ، روزنه او بازارموندنې ته اسانتیاوې برابرول ترڅو کرنیز تولید لوړ او باکیفیته شي.

۷. د خصوصي سکتور پراختیا

د وړو، منځنیو او لویو شرکتونو ملاتړ او هغوی ته د مالي او اداري آسانتیاو برابرول.

۸. د مالیاتو اصلاحات

په عادلانه ډول د مالیاتو سیستم رامنځته کول چې پانعوال ته خنډ ونه ګرځي.

۹. د بازارموندنې او صادراتو زیاتوالی

په داخلي او نړیوالو بازارونو کې د صادراتو ودې ته توجه او د محصولاتو کیفیت لوړول.

۱۰. د شفافیت او حساب ورکولو سیستمونه

د فساد مخنيوي او د ټولو مالي او اداري چارو روښتيا يقيني کول.

۳۰: د دولت ونډه او ملاتړ د شريک کاروبارونو (Public-Private Partnership)

په برخه

۱. حقوقي او قانوني چوکاټ برابرول:

-دولت بايد د شريک کاروبارونو لپاره يو روښ، ثابت او رسمي قانوني چوکاټ رامنځته کړي.

-د پانگوالو د حقونو د خونديتوب، قراردادونو، توازن او ګټې د وېش اصول بايد واضحه کړي.

۲. مالي ملاتړ: (Finance Support)

-دولت کولی شي د پیل لپاره ځینې برخې تمويل کړي (لکه ځمکه، وسایل یا ځینې اسانتیاوې).

-یا د کاروبار یوه فیصدي خپله واخلې او شریک شي.

-دولت کولی شي له نړیوالو مرستندویو ادارو څخه د پانګې جلب اسانه کړي.

۳. د ځمکې یا ځای برابرول:

-دولت کولی شي ځمکه یا ودانۍ په ارزانه کرایه یا شراکت برابر کړي، تر څو کاروبارونه ژر پیل شي.

۴. اداري همکاري:

-د جوازونو، ثبت، مالیاتو او نورو اداري پروسو ساده او چټک کول.

-د بېلابېلو ادارو همغږي، څو پروژه په ځنډ ونه لویږي.

۵. د بازار لپاره اسانتیا:

-دولت کولی شي بازار ته د لاسرسي زمینه برابره کړي، داخلي یا صادراتي.

-یا له دولتي قراردادونو سره یې وتړي.

۶. عامه پوهاوی او اعلانونه:

-دولت باید د پروژو اعلانونه د ملي رسنیو له لارې خپاره کړي.

-خلک وهڅوي چې قانوني، شفاف کاروبارونو کې برخه واخلي.

۷. د څار او حساب ورکونې سیستم:

-دولت باید د څار، حساب ورکونې او شفافیت لپاره سیستم ولري.

-یو بی پرې، تخنیکي ټیم ولري چې د پروژې پرمختګ تعقیب کړي.

۸. تخنیکي ملاتړ

-دولت کولی شي د اړینو سکتورونو متخصصین یا ادارې معرفي کړي چې کاروبارونو ته مشوره ورکړي.

پایله:

دولت باید هم مرسته کوونکی، هم همغږی کوونکی، او هم شفاف څارونکی رول ولري — نه یوازې نظاره چی. دا ډول ونډه به خلکو ته باور، پانګه والو ته جرئت، او اقتصاد ته ثبات ورکړي.

۳۱: حقوقي او قانوني چوکاټ برابرول

د شریک کاروبارونو د بریا لپاره بنسټیز رول لري .

۱. د شریک کاروبارونو لپاره ځانگړی قانون جوړول

-دولت باید د شریک کاروبارونو لپاره ځانگړی قانون یا طرز العمل جوړ کړي چې پکې د پانگوالو، دولت، او عامو خلکو ترمنځ مسوولیتونه، حقونه او مکلفیتونه واضحه وي .

-دا قانون باید د گټې او توازن د وېش اصول، د قراردادونو ډولونه، د حل لارې، مالیات، او نظارت شامل کړي.

۲. د شرکتونو ثبت ساده کول

- باید داسې آسانه میکانیزم رامنځته شي چې خلک وکولای شي خپل شریک کاروبارونه رسمي ثبت کړي .

- د ثبت بهیر باید آنلاین، شفاف او چټک وي، خو خلک له ستونزو سره مخ نه شي.

۳. د قراردادونو قانوني اعتبار

- هر شریک باید د قرارداد له مخې خپله ونډه، گټه، تاوان، او مدیریت ولري .

- دا قراردادونه باید د قانون له مخې رسمي شي او د محکمې له لوري د منلو وړ وي.

۴. د پانگوالو د حقونو خونديتوب

- دولت باید تضمین کړي چې هیڅ شریک د دوکې، خیانت یا تاوان له خطر سره مخ نه شي .

- د شخړو د حل لپاره ځانگړې کمېټې یا محکمې دي وي.

۵. شفافیت او حساب ورکونه

- د قانون له مخې باید د شریک کاروبار مالي راپورونه، گټه، تاوان او لگښتونه ټولو شریکانو ته واضح وړاندې شي .

- د څار ادارې باید شفافیت یقیني کړي.

۶. د مالیاتو روڼ سیستم

- شریک کاروبارونه باید مشخص مالي اصول ولري، معافیتونه، یا د تشویقي مالیاتو شرایط چي خلک پانگي ته وهڅوي.

۳۲: مالی ملاتړ د دولت له خوا د شریک کاروبارونو د ودې لپاره

۱. لومړنی مالي مرسته (Startup Grants) یا: (Seed Funding)

-دولت باید د شریک کاروبارونو د پیل لپاره له بودیجې ځانگړی صندوق رامنځته کړي .

-د ځینو مهمو او عام المنفعه پروژو لپاره دې دولت 10% - 30% لومړنی پانگه برابر کړي.

۲. نرم پورونه: (Soft Loans)

-د خصوصي او دولتي بانکونو له لارې دې خلکو ته په کمه سود، اوږد مهاله او بې سود پورونه ورکړل شي .

-دا پورونه باید یوازې هغو کاروبارونو ته ورکړل شي چې شفاف پلان او شریکان لري.

۳. ضمانت یا کفالت: (Guarantee Schemes)

-دولت دې د کاروبارونو لپاره بانکي ضمانت ورکړي، خو خلک وکولای شي له مالي.

۳۳: د ځمکې یا ځای برابرول – د دولت ونډه

دولت کولی شي د شریک کاروبارونو د ملاتړ لپاره د ځای یا ځمکې برابرولو په برخه کې مهم رول ولوبوي:

۱. دولتي ځمکې ځانگړول:

-دولت دې د عام المنفعه شریکو پروژو لپاره ځینې دولتي ځمکې په موقتي یا اوږدمهاله ډول ورکړي .

-دا ځمکې باید له کرایې یا ډېر لږ فیس سره د کاروبار لپاره برابرې شي.

۲. صنعتي پارکونه او زونونه:

-دولت دې د صنعتي پارکونو، فارمونو یا سوداگریزو زونونو په دننه کې ځایونه شرکتونو او گډو کاروبارونو ته ورکړي .

-دا زونونه دي له اسانتياوو لکه برېښنا، اوبو، سړک، انټرنټ سره
مجهز وي.

۳. ځايي حکومتونه دي هم ونډه واخلي:

-ولایتي ادارې، ښاروالی او ولسوالی دي دا ډول پروژې تشخیص کړي
او د ځمکې تخصیص ته زمینه برابره کړي.

۴. د کرایي ځایونو ملاتړ:

-که ځمکه نشي ورکولی، دولت دي د شریک کاروبار لپاره د کرایي
ځای لگښت یوه برخه ورکړي یا دا کرایي تنظیم کړي.

دا کار نه یوازې د پروژې لگښتونه کموي، بلکې خلکو ته د کار زمینه
هم برابروي.

۳۴: اداري همکاري

د دولت اداري کولی شي د شریک کاروبارونو په پیل، مدیریت او پراختیا کې لاندې اداري مرستې او همکاري وکړي:

۱. د جوازونو او اسنادو آسانتیا:

- اړوند ادارې (لکه اقتصاد، مالیه، تجارت، عامې روغتیا، زراعت...) دې د شریک کاروبار د راجستر، جواز اخیستو، او نورو قانوني اسنادو په چمتو کولو کې چټکه، شفافه او ساده پروسه رامنځته کړي .

- د یو کرکي سیستم (One Stop Shop) له لارې دې ټول مراحل یو ځای ترسره شي.

۲. نظارت او شفافیت:

- دولت دې یو ناپېل شوی، تخصصي نظارتي پلاوی جوړ کړي تر څو پروژه شفاف، عادلانه او له فساد پرته پرمخ ولاړه شي .

- دا پلاوی دې د پانګوالو حقوق خوندي کړي او راپورونه برابر کړي.

۳. مسلکي مشورې او روزنه:

- اړوند وزارتونه او ادارې دې د کاروبار پر مخ وړلو، مدیریت، حساب ورکونې، مارکېټنگ، او تولید په برخو کې مسلکي لارښوونې او وړیا روزنیز پروګرامونه برابر کړي.

۴. همغږي او منځګړتوب:

- دولت دې د کاروبارونو ترمنځ همغږي رامنځته کړي، د بازار لپاره اړیکې برابرې کړي، او د خصوصي سکتور سره د خلکو ګډ کاروبار ته رسمي ملاتړ ورکړي.

۵. قانوني ملاتړ:

- که ستونزې، شخړې یا حقوقي مسایل رامنځته شي، دولت دې د حل میکانیزم چمتو کړي (لکه ځانګړی شریک کاروبار کمیسیون یا حل و فصل مرکز).

پایله:

اداري ملاتړ له دې امله حیاتي دی چې د خلکو باور جلب کړي، پروژې قانوني کړي، او دوامدار پرمختګ ته زمینه برابره کړي.

۳۵: د بازار لپاره اسانتیا - د دولت د ملاتړ

د دولت ونډه باید یوازې د پروژې په جوړولو پورې محدود نه وي، بلکې د تولیداتو او خدماتو لپاره د بازار برابرول هم ډېر مهم دي. دا لاندې برخو کې اسانتیا رامنځته کولی شي:

۱. د بازار موندنې ملاتړ:

- دولت دې د شریک کاروبارونو لپاره مارکېټینګ پلانونه جوړ کړي .
- د ملي او نړیوالو تندرتونونو، کنفرانسونو او سوداګریزو غونډو له لارې محصولات معرفي کړي .
- د صادراتو لپاره د اسنادو، تدارکاتو او تګلارو ساده کول.

۲. د دولتي قراردادونو برخه ورکول:

-دولت کولی شي له دغو شریک کاروبارونو څخه توکي او خدمات وپېري (لکه درمل، خوراکي توکي، تجهیزات) او مستقیم قراردادونه ورکړي .

-دا کار به د کاروبار لپاره دایمي بازار تضمین کړي.

۳. د داخلي بازار تنظیم:

-د بهرنیو وارداتو محدودول یا مالیه لورول، ترڅو کورني تولیدات سیال پاتې شي .

-د تقلب ضد نظارت او د کیفیت تضمین میکانیزم رامنځته کول.

۴. د ترانسپورت او لوجستیک اسانتیاوې:

-د لارو، بندرونو، ګمرکاتو او ترانسپورت لګښتونو کې اسانتیا برابرول .

-د توکو انتقال لپاره ځانګړې همکاري یا سبسایډي ورکول.

۵. عامه پوهاوی او تبلیغات:

-د دولتي رسنیو له لارې د کورنیو تولیداتو ملاتړ ته عامه پوهاوی خپرول .

-خلکو ته د " خپل تولید وپېرو " پیغام ورکول.

پایله:

که بازار برابر نه شي، هر ډول سرمايه‌گذاري له خطر سره مخ کېږي. له همدې امله، د دولت د بازار برابرۍ رول حیاتي دی، تر څو دا کاروبارونه دوامداره، ګټور او پراخ شي.

۳۶: د څارنې او حساب‌ورکونې سیستم (Monitoring & Accountability System) د شریک کاروبارونو لپاره اړین چوکاټ

د شریک کاروبارونو د شفافیت، اعتماد او دوام لپاره، یو قوي او فعال څارنیز او حساب‌ورکونې سیستم ډېر مهم دی. دا سیستم باید لاندې برخې ولري:

۱. د مدیریت شفاف جوړښت

- یو ټاکل شوی مدیره پلاوی (Board) چې له پانګوالو، متخصصینو او دولتي استازو څخه جوړ وي .

-د هر پرېکړې لپاره مستند اسناد او د شریکانو تصویب ته اړتیا.

۲. منظم مالي راپور ورکول

-د میاشتني، ربع وار، او کلني مالي راپورونو برابرول .

-دا راپورونه دې ټولو شریکانو ته وړاندې کېږي .

-د گټې او لګښت شفاف وېش.

۳. خارجي حسابرسۍ (Audit)

-د حسابونو د سموالي لپاره یو مستقل شرکت یا ادارې له خوا کلنۍ حسابرسۍ .

-د درغلیو، اختلاس یا بې مسؤولیتۍ مخنیوی.

۴. شریکانو ته معلوماتو ته لاسرسی

-شریکانو ته د اړتیا وړ اسنادو، راپورونو او پرېکړو ته د لاسرسۍ حق ورکول .

-یو آنلاین سیستم یا راپور ورکولو مرکز.

۵. شکایت راکړې میکانیزم

-هر شریک یا کارکوونکی دې وکولای شي چې خپل شکایت ثبت کړي .

-د شکایتونو ارزونه، ثبت او حل لپاره ځانګړې کمیټه.

۶. موثریت ارزونه (Performance Evaluation)

-د هرې پروژې، مدیره پلاوي، او کارکوونکو موثریت ارزول .

-د بي کفایتۍ يا فساد په صورت کې بدیلې اقدامات.

۷. قانوني ملاتړ او جزايي تدابیر

-د قراردادونو له مخې مسؤلیتونه تعریف شي.

۳۷: تخنیکي ملاتړ

تخنیکي ملاتړ د شریک کاروبارونو د بریالیتوب لپاره مهم بنسټ دی. دا ملاتړ هغه عملي او مسلکي خدمات دي چې دولت یا اړوند ادارې یې د پروژې د پیل، پراختیا، مدیریت او پرمختګ لپاره برابروي.

مهم تخنیکي ملاتړونه:

۱. مسلکي مشورې او روزنه :

-د کاروبار د پیل، مدیریت، محاسبی، بازارموندنې او حقوقي چارو لپاره متخصصین معرفي کول .

-د شریکانو، مدیرانو او کارکوونکو لپاره روزنیز ورکشاپونه او سیمینارونه .

مثال: د اقتصاد وزارت یا صنایعو وزارت له خوا د فارم جوړونې یا درملتون مدیریت لپاره یو ۳ ورځنی روزنیز پروگرام.

۲. تخنیکي اسناد او نموني طرحي برابرول :

-د کاروبارونو لپاره معیاري پلانونه، کاري لارښودونه او د محاسبی فورمي برابرول .

مثال: د درملتون یا د چرگانو د فارم لپاره یو بشپړ تخنیکي کتابچه چې ګام په ګام جوړښت، تجهیزات، درمل، او کارکوونکي پکې واضح شوي وي.

۳. د ماشینونو او تجهیزاتو په نصب کې مرسته:

-فني انجیران یا تخنیکي ټیمونه چې د فابریکو، فارمونو یا نورو واحدونو تجهیزاتو نصب، تنظیم او څارنه وکړي .

مثال: د سولر انرژۍ د پروژې لپاره د تخنیکي ټیم له خوا د سیستم نصب او تنظیم.

۴. د کیفیت کنترول او ارزونه:

-د تولیداتو او خدماتو لپاره معیاري معیارونه وضع کول او څارنه کول.

مثال:

د کرنې وزارت له لوري د لېنډاتو يا چرگانو د توليد کيفيت معاینه او تصدیق.

۵. د معلوماتي ټکنالوژۍ ملاتړ:

-د سيستماتو جوړول (د حساب کتاب، شريکانو ليست، بازارموندنه، ذخيره او خرڅلاو) .

مثال:

يو ساده کمپيوټري سافټویر چې د شريکانو د پانگي ثبت، میاشتنی گټه او راپورونه اداره کوي.

پایله :

تخنیکي ملاتړ د پروژې د بریا بنسټیز عنصر دی، ځکه چې دا مرسته کوی ترڅو کاروبارونه له غلطیو وساتل شي، ښه مدیریت ولري او دوامدار عاید تولید کړي.

۳۸: عامه پوهاوی او اعلانونه

hamcall.ir

مرکز تماس همکال

کمپین تبلیغاتی چیست؟

د شریک کاروبارونو د بریالیتوب لپاره عامه پوهاوی او موثر تبلیغات ډېر مهم دي. خلک باید پوه شي چې دا ډول پروژه څه ده، څنګه ګډون پکې کولی شي، څه ګټه لري، او څنګه شفافیت پکې تضمین شوی.

۱. د عامه پوهاوي هدفونه:

- د خلکو اعتماد ترلاسه کول .

- د پانګوالو، کارکوونکو او مشتریانو جذبول .

- د شفاف مدیریت او قانوني چوکاټ وضاحت .

- د تولیداتو یا خدماتو معرفي.

۲. د اعلانونو مهم چينلونه:

الف. دولتي رسنۍ:

-ملی تلویزیون، رادیو افغانستان، رادیو ملی، اطلاعات و فرهنگ ریاستونه .

مثال:

په ملی تلویزیون کې د ۳ دقیقو مستند ویدیو چې د شریک کاروبار موخې، کټې، او د ګډون طریقه بیانوي.

ب. ټولنیزې رسنۍ:

-فیسبوک، تویتر، یوتیوب، تلګرام چینلونه، TikTok

مثال:

یو ګرافیک پوست یا ویدیو چې د درملتون شریک کاروبار ته بلنه ورکوي، د شرایطو او ګټو لنډ وضاحت پکې وي .

جوماتونه او دیني مراکز:

مثال :

د جمعي د خطبې وروسته د اعلاناتو لپاره اجازه اخیستل، ترڅو خلک مستقیم خبر شي.

د. پوستري او بروشرونه:

-په بنوونځیو، پوهنتونونو، بازارونو، شفاخانو، بانکونو او دولتي ادارو کې نصبول.

مستقیم غونډې او سیمینارونه:

د خلکو، علماوو، مشرانې شورا او ځوانانو لپاره غونډې تنظيمول

۳. د اعلان محتوا باید څه وي؟

د پروژې نوم، موخه، موقعیت .

د ګډون شرایط، د سرمایې کچه، د ګټې او ټوان شریکول .

د پروژې د شفافیت ضمانت.

۳۹: د پانګوالو ترمنځ د شراکت قانوني چوکاټ جوړول

د دې هدف دا دی چې د شریک کاروبارونو لپاره یو روښانه، باوري او قانوني اساس رامنځته شي، څو هر پانګوال د خپلې ونډې، حقونو او مسؤلیتونو په اړه وضاحت ولري، او شخړې یا ستونزې په قانوني لارو حل شي.

اصلي برخي:

قانون جوړونه: د شريک کاروبار لپاره بايد ځانگړی قانون يا فرعي مقررہ تصويب شي.

قراردادونه: د هر کاروبار لپاره بايد شريکان د قانون سره سم ليکلي قراردادونه لاسليک کړي.

شرکت ثبتول: شريک کاروبارونه بايد د مالي وزارت يا صنعت و تجارت وزارت کي رسمي ثبت شي.

حقونه او مسؤليتونه: د هر شريک حق، ونډه، د گټي اخيستنې اندازه، او مسؤليتونه بايد مشخص وي.

د شخړو حل ميکانيزم: که ستونزه پيښه شي، بايد د حل لپاره قانوني مسير موجود وي.

نظارت: دولت بايد د قانون پلي کېدو څارنه وکړي.

شفاف مديريت: د حساب ورکونې، راپور ورکونې او تصميم نيونې لپاره سيستم وضع شي.

مثال:

که ۲۰۰ کسان په يوه فابريکه کي شريک وي، بايد د هر يو ونډه ثبت شي، قراردادونه امضاء شي، او د گټي/تاوان د وېش اصول واضح وي.

د قانوني چوکاټ د خلکو باور زياتوي او د پانگوالو ترمنځ همکاري تقويه کوي

٤٠: بهرنیو افغان پانگوالو پانگوني

١. اهمیت

بهرني افغانان چې په بهر كې ژوند كوي، د خپلې خوږې مينې او وطن پالنې له مخې غواړي خپلې پانگې وطن ته راولي ترڅو اقتصادي پرمختگ ته مرسته وكړي.

٢. فرصتونه

-د پانگې جذب د كورني اقتصاد پياوړتيا لپاره حياتي دی .

-د بهرنيو افغانانو پانگه كولى شي د نوي كاروبارونو، پروژو او بيارغونې په برخه كې وكارول شي .

-د انتقال شوو پيسو (remittances) موثره اداره او پانگونه د ملي عايدو سرچينې زياتوي .

٣. اړينې چارې

- د پانګونې لپاره اسانه، خوندي او شفاف قانوني چوکاټ برابرول .
 - د بهرنيو افغانانو لپاره د پانګونې ځانګړي امکانات او تخفیفات لکه مالیه کې اسانتیاوې .
 - د پانګونې د پروسې ساده کول او اړوند اسنادو او جوازونو په چټک ترلاسه کولو کې مرسته .
 - د پانګونې او سوداګرۍ په اړه عامه پوهاوی او معلومات ورکول .
۴. د پانګونې ډولونه

-شریک کاروبارونه (joint ventures)

- کرنیزې پروژې او فارمونه
 - صنعتي او تولیدي فابریکې
 - انرژي او ټکنالوژۍ پروژې
 - ودانیز او انفرادي سکتور پروژې
۵. ګټې

- د هیواد اقتصادي وده او د کار فرصتونه زیاتوي .
- بهرني افغانان د وطن سره مالي او کلتوري اړیکې پیاوړې کوي .
- د پیسو انتقال قانوني او رسمي چینلونو ته راځي، چې شفافیت زیاتوي .

۶. د دولت رول

د پانگوالو د حقونو خوندیتوب .

د پانگوني په چارو کې اداري او تخنیکي ملاتړ.

۴۱: د نظارت او ارزونې کمیتي جوړښت

۱. رئیس: یو باصلاحیته، بی طرفه او متخصص شخص.

۲. د مالي چارو متخصص: د مالي شفافیت، حساب ورکولو او بودیجې ارزونې لپاره.

۳. د حقوقي چارو غړی: د قراردادونو، پانگوالو حقوقو، او قانوني چوکاټ څارنه.

۴. د پانگوالو استازی: د ونډوالو له لوري منتخب کس.

۵. د تخنیکي/سکتوري متخصصین: د درملتون، فابریکي یا بل اړوند سکتور مسلکي غړي.

۶. د ښځو استازی: د ښځینه پانگوالو د ونډې او حقوقو ساتلو لپاره.

۷. د دولت استازی (د اړوند ادارې له لوري): د حکومتي همغږۍ لپاره.

د کميټې مسولیتونه:

- د کاروبار د عملي تطبیق څارنه.

- د مالي شفافیت ارزونه (هره میاشت یا ربعي ته راپور).

- د پانگوالو د شکایتونو اورېدنه او حل.

- د گټې او تاوان حسابونه منظم ارزول.

- د قراردادي شرکتونو، اجاره لیکونو او تدارکاتو قانوني ارزونه.

- د ښځو، ځوانانو او معلولينو ونډې ارزونه.

- د راپورونو برابرول د حکومت، پانگوالو او ولس لپاره.

د فعالیت طریقه:

- میاشتني یا ربع وار ناستي.

- د راپورونو علني خپرول.

- د مالي حسابونو او بودیجې تفصیل شریکول.

د غړيتوب معياري طرز العملونه.

۴۲: د شریک کاروباري طرحي په اساس، د نړیوالو سازمانونو اعتماد جلبول

د بندیزونو (تحریمونو) لرې کول او نړیوال تجارت پراخول د هېواد لپاره ډېر مهم دي. دا لاندې ډول تشریح کېدی شي:

۱. د شفاف کاروباري سیستم جوړول:

د پانګې، ونډې، ګټې او تاوان لپاره شفاف، اسناد لرونکی او حساب ورکونکی سیستم د نړیوالو سازمانونو لپاره د اعتماد اساس جوړوي.

کله چې پروژه بې فساد او قانوني وي، نړیوالې ادارې (لکه IMF ، WB ، ADB ، UNDP) چمتو کيږي چې ملاتړ یې وکړي.

۲. د قانوني او حقوقي چوکاټ رامنځته کول:

-د پانگوالو حقونو خوندي کول، د شفافو قراردادونو جوړول، او د عدلي حل لار موجودیت د اعتماد کچه لوړه وي.

-دا اقدام د تحريمونو د لرې کېدو لپاره نړيوالو ته مثبت پيغام ورکوي چې هېواد په اصلاحاتو بوخت دی.

۳. د اقتصادي پرمختګ د داخلي ميکانيزم بنودل:

-دا طرحه بنيي چې هېواد کولای شي له داخلي پانګې (خلکو پانګه) څخه کار واخلي، توليد زيات کړي او واردات کم کړي.

-دا بې نيازې اقتصاد نړيوالو ته دا پيغام ورکوي چې هېواد نور په تدريجي ډول د ثبات خوا ته روان دی.

۴. د بنځو، خوانانو او ټولنيزو قشرونو فعاله ونډه:

-د ټولګډونه اقتصادي سيستم معرفي کول (شامل بنځي، خوانان، ناتوان خلک) نړيوالو ته دا څرګندوي چې د بشري حقونو پر اصولو ولاړ دی.

۵. د نړيوالو همکاريو لپاره زمينه برابرول:

-که دا طرحه پلي شي، هېواد کولی شي له نړيوالو توليدي شرکتونو، بانکونو او تجارتي سازمانونو سره مستقيم تړونونه وکړي.

-دا کار د وارداتو آسانتيا، د صادراتو بازار، او د بهرنيو پانگوالو جذب زمينه برابروي.

۶. د تحريمونو تدريجي لرې کېدل:

-شفافیت، شمولیت، حساب ورکونه او د فساد ضد میکانیزمونه، نړیوال فشارونه کموي.

-دا اقدامات د نړیوالې ټولنې اعتماد جلبوي او له نړیوالو بندیزونو (تحریمونو) د وتلو شونتیا دېروي.

۷. نړیوالو معیارونو ته رسیدنه:

-د تولید، حفظ الصحې، چاپېریال، کارگر حقوقو او مالي پې برخه کې نړیوال معیارونه پلي کول.

-دا کار د صادراتو اجازه، نړیوالو نندارتونونو کې ګډون، او د نورو هېوادونو بازار ته د لاسرسي زمینه جوړوي.

پایله:

دا طرحه یوازې داخلي اقتصادي پراختیا نه، بلکې د هېواد نړیوال اقتصادي هویت، باور، او تعامل پیاوړی کولی شي. که دا طرحه د شفافیت، قانونیت، او ټولنیز عدالت پر اساس پلي شي، د تحریمونو لرې کېدل، نړیوالو مرستو زیاتوالی، او بهرني بازارونو ته د صادراتو لاره به هموار شي.

په آخر کی د هغه ملګرو څخه پیره مننه چی د دی کتاب په
جوړولو سره یی زه پیر تشویق کړم خصوصا نورجهان
وردګ او جواد ستانګزی.